Пралетары ўсіх краёў, злучайцеся!

Савецкая Беларусь

Орган Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту Саветаў БССР.

10 год выданьня | ШТОДЗЁННАЯ ГАЗЭТА | № 298 (2787) | Панядзелак, 30-га сьнежня 1929 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ І КАНТОРЫ: МЕНСК, рог вуліц Ленінскай і Карла Маркса (2-гі Дом Саветаў).
ТЭЛЕФОНЫ: Рэдакцыі — № 478. Рэдактара — № 709. Канторы — № 244.
Матар'ял прымаецца з 9 да 3½ гадз.
Невыкарыстаныя рукапісы назад аўтарам не вяртаюцца.

КОШТ НУМАРУ 5 кап.

ПАДПІСНАЯ ПЛАТА: [illegible]

ПЛАТА ЗА АБВЕСТКІ: [illegible]

ПЛАТА ЗА ПУБЛІКАЦЫІ: [illegible]

НАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА ў канторы газэты, [illegible]

Прывітаньне тав. Сталіну

Урачысты сход працаўнікоў мастацтва Беларускай ССР разам з прадстаўнікамі партыйных і грамадзкіх арганізацый, прадстаўнікамі рабочых і Чырвонай арміі ў дзень 10-гадовага юбілею [illegible] шле вернаму [illegible], стойкаму бальшавіку-ленінцу таварышу Сталіну гарачае прывітаньне ў дзень яго 50-годзьдзя. Рабочая кляса пад кіраўніцтвам УсеКП(б), пад Ленінскага ЦК дасягнула вялікіх посьпехаў у сацыялістычным будаўніцтве народнай гаспадаркі і культуры. Жадаем вам, таварыш Сталін, яшчэ доўгія гады працаваць на справу сусьветнага Кастрычніка.

НЯХАЙ ЖЫВЕ ЛЕНІНСКАЯ УсеКП(б).

НЯХАЙ ЖЫВЕ ПРАВАДЫР УсеКП(б) ТАВАРЫШ СТАЛІН!

ПРАМОВА тав. СТАЛІНА НА КАНФЭРЭНЦЫІ АГРАРНІКАЎ-МАРКСЫСТАЎ 27-га СЬНЕЖНЯ 1929 ГОДУ

Выкарчаваць буржуазныя тэорыі, адкінуць іх прэч, каб не засьмечваць галоў нашым практыкам. Толькі ў бязьлітаснай барацьбе з гэтымі тэорыямі можа вырасьці тэарытычная думка аграрнікаў-марксыстаў

НАМ ПАТРЭБНА ТАКАЯ СУВЯЗЬ З ВЁСКАЙ, ЯКАЯ ЗАБЯСЬПЕЧВАЕ ПЕРАМОГУ САЦЫЯЛІЗМУ

Таварышы. Асноўным фактам нашага грамадзка-гаспадарчага жыцьця ў сучасны момант, фактам, які зьвяртае на сябе ўсеагульную ўвагу, зьяўляецца факт вялізарнейшага росту калгаснага руху. Характэрная рыса сучаснага калгаснага руху заключаецца ў тым, што ў калгасы ўступаюць ня толькі асобныя групы беднаты, як гэта было да гэтага часу, але ў калгасы пашоў у сваёй масе і серадняк. Гэта значыць, што калгасны рух ператварыўся з руху асобных груп, праслоек працоўных сялян у рух мільёнаў і мільёнаў асноўных мас сялянства.

Гэтым паміж іншым трэба тлумачыць той вялізарнейшай важнасьці факт, што калгасны рух, які прыняў характар магутнай нарастаючай антыкулацкай лявіны, зьмятае на сваім шляху супраціўленьне кулака, ламае кулацтва, пракладвае шлях для шырокага сацыялістычнага будаўніцтва ў вёсцы.

Але калі мы маем падставу ганарыцца практычнымі посьпехамі сацыялістычнага будаўніцтва, то нельга тое-ж самае сказаць аб посьпехах нашай тэарытычнай работы ў галіне экономікі наогул, у галіне сельскай гаспадаркі ў асаблівасьці. Больш таго, трэба прызнаць, што за нашымі практычнымі посьпехамі не пасьпевае тэарытычная думка, што мы маем некаторы разрыў паміж практычнымі посьпехамі і разьвіцьцём тэарытычнай думкі. Між тым, патрэбна, каб тэарытычная работа ня толькі пасьпявала за практычнай, але і выпярэджвала-б яе, узбройваючы нашых практыкаў у іх барацьбе за перамогу сацыялізму.

Я ня буду многа гаварыць аб значэньні тэорыі, вам яно добра вядома. Вядома, што тэорыя, калі яна зьяўляецца сапраўднай тэорыяй, дае практыкам моц арыентыроўкі, яснасьць пэрспэктывы, упэўненасьць у рабоце. Усё гэта мае—і ня можа ня мець—вялізарнае значэньне ў справе нашага сацыялістычнага будаўніцтва. Бяда ў тым, што мы пачынаем кульгаць іменна ў гэтай галіне, галіне тэарытычнай распрацоўкі пытаньняў нашай экономікі. Чым інакш можна вытлумачыць той факт, што ў нас, у нашым грамадзка-палітычным жыцьці, усё яшчэ маюць хаджджэньне розныя буржуазныя і дробна-буржуазныя тэорыі па пытаньнях нашай экономікі? Чым вытлумачыць, што гэтыя тэорыі і тэорыйкі не сустракаюць да гэтага часу патрэбнага адпору? Чым вытлумачыць, што рад асноўных палажэньняў марксыцка-ленінскай палітычнай экампоміі, якія зьяўляюцца вярнейшым сродкам супроць буржуазных і дробна-буржуазных тэорый, пачынае забывацца, не папулярызуецца ў нашым друку і ня высоўваецца чамусьці на першы плян. Хіба трудна зразумець, што без непрымірымай барацьбы з буржуазнымі тэорыямі на базе марксыцка-ленінскай тэорыі немагчыма дабіцца поўнай перамогі над клясавымі ворагамі?

Новая практыка нараджае новы падыход да праблем экономікі пераходнага пэрыяду. Па-новаму ставіцца зараз пытаньне аб нэпе, клясах, тэмпах будаўніцтва, змычцы, палітыцы партыі. Каб не адстаць ад практыкі, трэба заняцца зараз-жа распрацоўкай усіх гэтых праблем з пункту погляду новай абстаноўкі. Бяз гэтага немагчына перамаганьне над буржуазнымі тэорыямі, якія засьмечваюць галовы нашых практыкаў. Бяз гэтага немагчыма выкарчаваньне гэтых тэорый, якія пабылі моц забабонаў. Бо толькі ў барацьбе з буржуазнымі забабонамі тэорый можна дабіцца ўмацаваньня пазыцый марксызму-ленінізму.

Дазвольце перайсьці да характарыстыкі хаця-б некаторых з гэтых буржуазных забабонаў, што называюцца тэорыямі, і дэманстраваць іх несастаяцельнасьць у парадку асьвятленьня некаторых вузлавых праблем нашага будаўніцтва.

I. Тэорыя „раўнавагі“

Вы бязумоўна ведаеце, што сярод камуністых усё яшчэ мае хаджэньне так званая тэорыя «раўнавагі» сэктараў нашай народнай гаспадаркі. Тэорыя гэта, зразумела, ня мае нічога агульнага з марксызмам. Аднак яна, гэта самая тэорыя, прапагандуецца радам нашых таварышоў з лягеру правых. Наводле гэтай тэорыі мяркуецца, што мы маем раней за ўсё сэктар сацыялістычны, гэта свайго роду скрыня і мы, акрамя гэтага, маем сэктар несацыялістычны, калі хочаце, капіталістычны, гэта другая скрыня. Абедзьве гэтыя скрыні ляжаць на розных рэйках, мірна коцюцца ўперад, не закранаючы друг друга. Па гэамэтрыі вядома, што паралельныя лініі ня зыходзяцца. Аднак, аўтары гэтай славутай тэорыі думаюць, што калі небудзь гэтыя паралелі зыйдуцца і калі яны зыйдуцца, у нас атрымаецца сацыялізм. Пры гэтым тэорыя гэта ўпушчае з-пад увагі, што за так званымі „скрынямі“ стаяць клясы, а рух гэтых „скрынь“ адбываецца ў парадку абвостранай клясавай барацьбы, барацьбы на жыцьцё і сьмерць, барацьбы па прынцыпу „хто каго“. Ня трудна зразумець, што гэта тэорыя ня мае нічога агульнага з ленінізмам. Ня трудна зразумець, што гэта тэорыя мае аб'ектыўна сваёй мэтай адстаяць пазыцыі індывідуальнай сялянскай гаспадаркі, узброіць кулацкія элементы „новай“ тэарытычнай зброяй у іх барацьбе з калгасамі, дыскрэдытаваць пазыцыі калгасаў. Аднак яна, гэтая тэорыя, мае да гэтага часу хаджэньне ў нашым друку. І нельга сказаць, каб яна сустракала сур'ёзны адпор, а тым больш руйнуючы адпор з боку нашых тэарэтыкаў. Чым-жа інакш вытлумачыць гэту недарэчнасьць, як не адсталасьцю нашай тэарытычнай думкі? Між тым, варта было-б толькі ўзяць з скарбніцы марксызму: тэорыю васпраізводзтва і супроцьпаставіць яе тэорыі „раўнавагі“ сэктараў, каб ад гэтай апошняй тэорыі не засталося-б і сьледу. Сапраўды, марксыцкая тэорыя васпраізводзтва вучыць, што сучаснае грамадзтва ня можа разьвівацца не накапляючы з году на год, а накапляць немагчыма без пашыранага васпраізводзтва з году на год. Гэта ясна і зразумела. Наша буйная цэнтралізаваная сацыялістычная прамысловасьць разьвіваецца па марксыцкай тэорыі пашыранага васпраізводзтва, бо яна расьце штогодна ў сваім аб'ёме, мае свае накапленьні, рухаецца наперад сямімільнымі крокамі. Але наша буйная прамысловасьць ня вычэрпвае народнай гаспадаркі. Наадварот, у нашай народнай гаспадарцы ўсё яшчэ пераважвае дробнасялянская гаспадарка. Ці можна сказаць, што наша дробнасялянская гаспадарка разьвіваецца па прынцыпу пашыранага васпраізводзтва? Не, нельга гэтага сказаць. Наша дробна-сялянская гаспадарка ня толькі не ажыцьцяўляе ў сваёй асноўнай масе штогоднага пашыранага васпраізводзтва, але наадварот, яна не заўсёды мае магчымасьць ажыцьцяўляць нават простае васпраізводзтва. Ці можна рушыць далей паскораным тэмпам нашу сацыялізаваную індустрыю, маючы такую сельска-гаспадарчую базу, як дробная сялянская гаспадарка, ня здольная на пашыранае васпраізводзтва і якая прадстаўляе да гэтага-ж дамінуючую сілу ў нашай народнай гаспадарцы? Не, нельга. Ці можна на працягу больш-менш доўгага пэрыяду часу базіраваць савецкую ўладу і сацыялістычнае будаўніцтва на двух розных падставах, на падставе самай буйнай і аб'яднанай сацыялістычнай прамысловасьці і на падставе самай раздробленай і адсталай дробна-таварнай сялянскай гаспадаркі? Не, нельга. Гэта калі небудзь павінна скончыцца поўным развалам усяе народнае гаспадаркі. Дзе-ж выхад? Выхад у тым, каб узбуйніць сельскую гаспадарку, зрабіць яе здольнай к накапленьню, пашыранаму васпраізводзтву і ператварыць такім чынам сельска-гаспадарчую базу народнай гаспадаркі. Але як яе ўзбуйніць? Для гэтага існуюць два шляхі. Існуе шлях капіталістычны, які заключаецца ва ўзбуйненьні сельскай гаспадаркі праз насаджэньне капіталізму, шлях, які вядзе да зьбядненьня сялянства і разьвіцьця капіталістычных прадпрыемстваў у сельскай гаспадарцы. Гэты шлях адвергаецца намі як шлях нясумешчальны з савецкай гаспадаркай. Існуе другі шлях, шлях сацыялістычны, які заключаецца ў насаджэньні калгасаў і саўгасаў у сельскай гаспадарцы, шлях, які вядзе да аб'яднаньня дробна-сялянскіх гаспадарак у буйныя калектыўныя гаспадаркі, узброеныя тэхнікай і навукай, які вядзе да выцясьненьня капіталістычных элемэнтаў з земляробства. Мы стаім за гэты другі шлях. Альбо адзін шлях, альбо другі. Або назад да капіталізму, або ўперад да сацыялізму. Ніякага трэцяга шляху няма і ня можа быць. Тэорыя «раўнавагі» ёсьць спроба намеціць трэці шлях. І іменна таму, што яна разьлічана на трэці (ня існуючы) шлях, яна зьяўляецца ўтапічнай, анты-марксыцкай. Так вось, варта было-б толькі супроцьпаставіць тэорыю васпраізводзтва Маркса тэорыі „раўнавагі“ сэктароў, каб не засталося і сьляда ад гэтай апошняй тэорыі.

Чаму-ж гэта ня робіцца з боку нашых аграрнікаў-марксыстых? Каму гэта трэба, каб сьмехатворная тэорыя «раўнавагі» мела хаджэньне ў нашым друку, а марксыцкая тэорыя васпраізводзтва ляжала пад спудам?

II. Тэорыя „самацёку“ ў сацыялістычным будаўніцтве

Пяройдзем да другога забабону палітычнай экономіі, другой тэорыі буржуазнага тыпу. Я маю на ўвазе тэорыю „самацёку“ ў справе сацыялістычнага будаўніцтва, тэорыю, якая ня мае нічога агульнага з марксызмам, але старанна прапагандуецца нашымі таварышамі з правага лягеру. Аўтары гэтай тэорыі сьцьвярджаюць прыблізна наступнае.

Быў у нас капіталізм, разьвівалася індустрыя на капіталістычнай базе, а вёска шла з капіталістычным горадам стыхійна, самацёкам ператвараючыся па „образу и подобию“ капіталістычнага гораду. Калі так адбывалася пры капіталізьме, чаму-ж ня можа адбыцца тое самае і пры савецкай гаспадарцы, чаму ня можа вёска, дробна-сялянская гаспадарка пайсьці шляхам самацёку за сацыялістычным горадам, стыхійна ператвараючыся па „образу и подобию“ сацыялістычнага гораду? Аўтары гэтай тэорыі сьцьвярджаюць на гэтай падставе, што вёска можа пайсьці за сацыялістычным горадам у парадку самацёку.

Адсюль пытаньне: ці варта нам гарачыцца адносна стварэньня саўгасаў, калгасаў, ці варта нам ламаць коп'і, калі вёска і так можа пайсьці за сацыялістычным горадам? Вось вам яшчэ адна тэорыя, якая аб'ектыўна мае сваёй мэтаю даць новую зброю ў рукі капіталістычных элемэнтаў вёскі, у іх барацьбе супроць калгасаў. Антымарксыцкая сутнасьць гэтае тэорыі не падлягае ніякаму сумненьню. Ці ня дзіўна, што нашыя тэарэтыкі ўсё яшчэ не ўдасужыліся „расчэхвосьціць“ гэтую дзіўную тэорыю, якая засьмечвае галавы нашых практыкаў-калгасьнікаў? Няма сумненьня, што кіраўнічая роля сацыялістычнага гораду ў адносінах да дробна-сялянскай вёскі вялізарная і не паддаецца ацэнцы. На гэтым іменна грунтуецца перабудаваўчая роля індустрыі ў адносінах сельскае гаспадаркі. Але ці выстарчае гэтага фактуру для таго, каб дробна-сялянская вёска сама пайшла за горадам у справе сацыялістычнага будаўніцтва? Не, невыстарчальна. Пры капіталізьме вёска ішла стыхійна за горадам таму, што капіталістычная гаспадарка гораду і дробна-таварная гаспадарка селяніна зьяўляюцца ў сваёй аснове аднатыповаю гаспадаркаю. Зразумела, дробна-сялянская таварная гаспадарка яшчэ не зьяўляецца капіталістычнай гаспадаркаю. Але яна ў сваёй аснове аднатыпова з капіталістычнымі гаспадаркамі, бо апіраецца на прыватную ўласнасьць на сродкі вытворчасьці. Ленін тысячу разоў правы, калі ён гаворыць у сваіх заметках адносна кніжкі Бухарына „Да экономікі пераходнага пэрыяду“ аб „таварна-капіталістычнай тэндэнцыі сялянства“, у процілегласьць «сацыялістычнай тэндэнцыі пралетарыяту». Гэтым іменна і тлумачыцца, што „дробная вытворчасьць нараджае капіталіз і буржуазію паступова штодзённа, што гадзінна стыхійна і ў масавым маштабе“ (Ленін). Ці можна сказаць, што дробная таварная сялянская гаспадарка ў сваёй аснове аднатыпова з сацыялістычнаю вытворчасьцю ў горадзе? Відавочна, што нельга гэтага сказаць, не парываючы з марксызмам. Інакш Ленін не гаварыў-бы, што «покуль мы жывем у дробна-сялянскім краі, для капіталізму ў Расіі ёсьць больш моцная эканамічная база, чым для камунізму“. Стала быць, каб дробная сялянская вёска пайшла за сацыялістычным горадам, неабходна яшчэ акрамя ўсяго іншага насаджваць у вёскі буйныя сацыялістычныя гаспадаркі ў выглядзе саўгасаў і калгасаў, як базы сацыялізму, якія могуць павесьці за сабою на чале з сацыялістычным горадам асноўныя масы сялянства. Справа ясная. Тэорыя „самацёку“ у сацыялістычным будаўніцтве зьяўляецца тэорыяю антымарксыцкай. Сацыялістычны горад павінен весьці за сабою дробна-сялянскую вёску, насаджаючы ў вёсцы калгасы, саўгасы, ператвараючы вёску на новы сацыялістычны лад. Дзіўна, што антымарксыцкая тэорыя «самацёку» ў сацыялістычным будаўніцтве не сустракае да гэтае пары належнага адпору з боку нашых тэарэтыкаў-аграрнікаў.

III. Тэорыя „устойлівасьці“ дробнае сялянскае гаспадаркі

Пяройдзем да трэцяга забабону палітычнае экономіі тэорыі „устойлівасьці“ дробна-буржуазнае сялянскае гаспадаркі. Усім вядома з палітычнай экономіі супярэчаньні супроць вядомага тэзіса марксызму аб перавазе буйнэй народнае гаспадаркі перад дробнаю, якая нібы мае сілу толькі ў прамысловасьці, але ня мае прыстасаваньня ў сельскай гаспадарцы. Сацыял-дэмакратычныя тэарэтыкі тыпу Давіда і Гэрца, якія прапагандуюць гэту тэорыю, прабавалі гэтым «апірацца» на той факт, што дробны селянін выносьлівы, цярплівы, гатовы прыняць на сябе любыя нястачы, абы абараніць свой кавалачак зямлі, што з прычыны гэта ў барацьбе з буйнаю гаспадаркаю дробна-сялянская земляробчая гаспадарка праяўляе ўстойлівасьць. Ня цяжка зразумець, што такая „устойлівасьць“ горш ад усякае няўстойлівасьці. Ня трудна зразумець, што гэта антымарксыцкая тэорыя мае сваёю мэтаю толькі адно: усхваленьне, умацаваньне капіталістычных парадкаў. Іменна таму, што яна мае такую мэту, іменна таму марксыстым удалося так лёгка разьбіць гэту тэорыю. Але справа цяпер ня ў гэтым. Справа ў тым, што наша практыка, наша рэчаістасьць, дае новыя аргумэнты супроць гэтае тэорыі, а нашыя тэарэтыкі дзіўным чынам ня хочуць або ня могуць выкарыстаць гэту новую зброю супроць ворагаў рабочае клясы. Я маю на ўвазе практыку прыватнай уласнасьці на зямлю, практыку нацыяналізацыі зямлі, нашу практыку, якая вызваляе дробнага селяніна ад яго нявольніцкае адданасьці свайму кавалачку зямлі, якая тым самым палягчае яго пераход на рэйкі калектывізму. На самой справе, што прывязвала, прывязвае і будзе яшчэ прывязваць дробнага селяніна Зах. Эўропы да яго дробнае таварнае гаспадаркі? Перш за ўсё і галоўным чынам наяўнасьць свайго ўласнага кавалачку зямлі, наяўнасьць прыватнае ўласнасьці на зямлю. Ён зьбіраў грошы гадамі, каб купіць кавалачак зямлі, ён яго купіў і, зразумела, ён ня хоча з ім расстацца, лічачы за лепшае пераносіць усё і ўсялякія нястачы, лічачы за лепшае ўпасьці ў дзікасьць, абы абараніць свой кавалачак зямлі—аснову яго індывідуальнае гаспадаркі. Ці можна сказаць, што гэты фактар у такім яго выглядзе працягвае дзейнічаць і ў нас, ва ўмовах савецкіх парадкаў? Не, нельга сказаць, бо ў нас няма прыватнае ўласнасьці на зямлю, і іменна таму, што ў нас няма прыватнае ўласнасьці на зямлю, у нас няма і тае нявольніцкае адданасьці селяніна зямлі, якая маецца на Захадзе. А гэтыя абставіны ня могуць не палегчыць пераходу дробнае сялянскае гаспадаркі на рэйкі калгасаў. Вось дзе адна з прычын таго, што буйным гаспадаркам у вёсцы, калгасам у вёсцы ўдаецца так лёгка дэманстраваць у нашых умовах нацыяналізацыі зямлі сваю перавагу перад дробнаю сялянскаю гаспадаркаю. Вось дзе вялікае рэвалюцыйнае значэньне савецкіх аграрных законаў, якія зьнішчылі абсалютную рэнту, скасаваўшых прыватную ўласнасьць на зямлю, устанавілі нацыяналізацыю зямлі.

Але з гэтага не вынікае, што мы маем у сваім распараджэньні новы аргумант супроць буржуазных эканамістых, якія абвяшчаюць устойлівасьць дробна-сялянскай гаспадаркі ў яе барацьбе з буйнаю гаспадаркаю. Чаму-ж гэты новы аргумэнт не выкарыстоўваецца ў выстарчальнай меры нашымі тэарэтыкамі-аграрнікамі ў іх барацьбе супроць усіх і ўсялякіх буржуазных тэорый. Праводзячы нацыяналізацыю зямлі, мы выходзілі між іншым з тэарытычных прадпасылак, якія даны ў III-м томе „Капіталу“, вядомае кнігі Маркса „Тэорыі дадатковае каштоўнасьці“ і вядомых аграрных працах Леніна, якія зьяўляюцца надзвычайна багатай скарбніцаю тэарэтычнае думкі. Я маю на ўвазе тэорыю зямельнае рэнты, наогул, і асабліва тэорыю абсалютнае зямельнае рэнты. Цяпер ясна для ўсіх, што тэарэтычныя палажэньні гэтых прац бліскуча пацьвердзіліся практыкай нашага сацыялістычнага будаўніцтва ў горадзе і вёсцы. Не зразумела толькі чаму антынавуковыя тэорыі „савецкіх“ эканамістых тыпу Чаянава павінны мець вольнае месца ў нашым друку, а геніяльныя працы Маркса, Энгельса аб тэорыі зямельнай рэнты і абсалютнае зямельнае рэнты не павінны папулярызавацца і высоўвацца на першы плян, а павінны ляжаць пад спудам?

Вы пэўна памятаеце вядомую брашуру Энгельса „Аб сялянскім пытаньні“. Вы, зразумела, памятаеце да чаго ўважліва падыходзіць Энгельс да пытаньня аб пераводзе дробных сялян на шлях таварнае гаспадаркі, на шлях калектыўнае гаспадаркі.

Дазвольце працытаваць адпаведнае месца з брашуры Энгельса. „Мы рашуча стаім на баку дробнага сялянства. Мы будзем рабіць усё магчымае, каб яму было лягчэй жыць, каб палегчыць яму пераход да таварыства, у выпадку, калі яно на гэта адважыцца. У тым-жа выпадку, калі яно яшчэ ня будзе ў стане зразумець гэтае рашэньне, мы пастараемся даць яму магчыма больш часу падумаць аб гэтым сваім кавалачку».

Вы бачыце, да чаго асьцярожна падыходзіць Энгельс да пытаньня аб пераводзе індывідуальнае сялянскае гаспадаркі на рэйкі калектывізму. Чым вытлумачыць такую з першага погляду перанавялічаную асьцярожнасьць Энгельса? З чаго ён выходзіў у гэтым? Як відаць, што ён выходзіў з наяўнасьці прыватнае ўласнасьці на зямлю, з таго факту, што ў селяніна ёсьць „свой кавалачак“ зямлі, з якім яму, селяніну, будзе цяжка расстацца. Гэткае сялянства на Захадзе. Гэткае сялянства ў капіталістычных краёх, дзе існуе прыватная ўласнасьць на зямлю. Зразумела тут патрэбна вялікая асьцярожнасьць.

Ці можна сказаць, што ў нас, у СССР, маецца такое становішча? Не, нельга гэтага сказаць. Нельга, бо ў нас няма прыватнае ўласнасьці на зямлю, якая прыкоўвае селяніна да яго індывідуальнае гаспадаркі. Нельга, бо ў нас нацыяналізацыя зямлі, якая палягчае справу пераходу індывідуальнага селяніна на рэйкі калектывізму. Вось дзе адна з прычын тае лёгкасьці і шпаркасьці, з якой у нас разгортваецца ў апошні час калгасны рух.

Шкода, што нашы тэарэтыкі-аграрнікі не прабавалі яшчэ выкрыць з патрэбнаю яснасьцю гэту розьніцу паміж становішчам селяніна ў нас і на Захадзе. Між тым, такая работа мела-б надзвычайна вялікае значэньне ня толькі для нас, савецкіх працаўнікоў, але і для камуністых усіх краёў. Бо для пралетарскай рэвалюцыі капіталістычных краёў ня ўсё роўна, ці прыдзецца там будаваць сацыялізм з першых-жа дзён узяцьця ўлады пралетарыятам на базе нацыяналізацыі зямлі, ці без такой базы.

У сваім нядаўным выступленьні ў друку («Год вялікага пералому») я разьвіваў пэўныя аргумэнты перавагі буйнае гаспадаркі ў земляробстве перад дробнай гаспадаркай, маючы на ўвазе буйныя саўгасы. Ня трэба і даводзіць, што ўсе гэтыя аргумэнты адносяцца цалкам і поўнасьцю да калгасаў, як буйных гаспадарчых адзінак. Я гавару ня толькі аб калгасах разьвітых, якія маюць машынатрактарную базу, але і калгасах першастковых, што прадстаўляюць, так сказаць, мануфактурны пэрыяд калгаснага будаўніцтва і якія абапіраюцца на сялянскі інвэнтар.

Я маю на ўвазе тыя першастковыя калгасы, якія цяпер ствараюцца ў раёнах суцэльнае калектывізацыі, якія абапіраюцца на простае складаньне прылад вытворчасьці. Узяць, напрыклад, калгасы ў раёне Хапра, былое Данское вобласьці. З выгляду гэтыя калгасы, як быццам-бы не адрозьніваюцца з пункту погляду тэхнікі дробнае сялянскае гаспадаркі (мала машын, мала трактараў). А між тым простае складаньне сялянскіх прылад у нетрах калгасаў дало такі эфэкт, аб якім і ня марылі нашы практыкі.

У чым выказаўся гэты эфэкт? У тым, што пераход на рэйкі калгасаў даў пашырэньне пасеўнае плошчы на 30-40 і 50 проц.

Чым вытлумачыць гэты „галоваўскружальны“ эфэкт? Тым, што сяляне, якія бясьсільны ва ўмовах індывідуальнае працы, абярнуліся ў надзвычайна вялізарную сілу, склаўшы свае прыклады, аб'яднаўшыся ў калгасы. Тым, што сяляне атрымалі магчымасьць апрацоўваць пакінутыя землі—цаліну, якія цяжка апрацоўваць ва ўмовах індывідуальнае працы. Тым, што селянін атрымаў магчымасьць узяць цаліну ў свае рукі. Тым, што атрымался магчымасьць пусьціць у ход паасобныя кавалачкі, якія пуставалі, межы і інш.

Пытаньне аб апрацоўцы пакінутых зямель і цаліны мае вялізарнае значэньне для нашае сельскае гаспадаркі. Вы ведаеце, што восьсю рэвалюцыйнага руху ў Расеі ў стары час зьяўлялася аграрнае пытаньне. Вы ведаеце, што аграрны рух мае адной з сваіх мэт зьнішчыць малазямельле. Многія думалі тады, што гэтае малазямельле зьяўляецца абсалютным, г. зн., што няма больш годных зямель, здатных для апрацоўкі.

А што высьветлілася на справе? Цяпер зразумела ўсім, што вольных зямель у СССР было дзесяткі мільёнаў гэкт. Але апрацоўваць іх сваімі мізэрнымі прыладамі селянін ня меў ніякае магчымасьці. І іменна таму ён ня меў магчымасьці апрацоўваць цаліну і пакінутыя землі, іменна таму цягнуўся ён „да мяккіх зямель“, зямель, якія належалі памешчыкам, зямель, здатных для апрацоўкі сіламі сялянскага інвэнтару ва ўмовах індывідуальнае працы. Вось у чым заключалася аснова «малазямельля». Ня дзіва таму, што наш Зернатрэст мае цяпер магчымасьць пусьціць у ход 20 мільёнаў гэкт. вольных зямель, не занятых сялянамі, і якія ня могуць быць апрацаваны ў парадку індывідуальнае працы сіламі сялянскага інвэнтару.

Значэньне калгаснага руху ва ўсіх яго фазах і першастковай яго фазе і больш разьвітой фазе, калі ён узброены трактарамі, заключаецца ў тым, што сяляне цяпер атрымліваюць магчымасьць пусьціць у ход пакінутыя землі і цаліну. У гэтым сакрэт вялізарнага пашырэньня пасеўнае плошчы пры пераходзе сялян на калектыўную працу. У гэтым адна з асноў перавагі калгасаў перад індывідуальнай сялянскай гаспадаркай. Няма чаго і гаварыць, што перавага калгасаў перад індывідуальнай сялянскай гаспадаркай стане яшчэ больш бясспрэчнаю, калі на дапамогу першастковым калгасам у раёнах суцэльнае калектывізацыі падыйдуць нашы машынатрактарныя станцыі, калёны, калі самі калгасы атрымаюць магчымасьць згуртаваць у сваіх руках трактары і камбайны.

IV. Горад і вёска

Існуюць забабоны, якія культывуюцца буржуазнымі эканамістымі адносна так званых „нажнічак“, якім неабходна абвясьціць бязьлітасную вайну, як і ўсім іншым буржуазным тэорыям, якія на жаль пашыраюцца ў савецкім друку.

Я маю на ўвазе тэорыю аб тым, што Кастрычнікавая рэвалюцыя быццам дала сялянству менш, чым лютаўская рэвалюцыя, што Кастрычнікавая рэвалюцыя, уласна кажучы, нічога не дала сялянству. Гэтыя забабоны, адзін час мусаваліся ў нашым друку адным з „савецкіх эканамістых“. Праўда, ён, гэты „савецкі“ эканаміст з часам адмовіўся ад свае тэорыі (голас: „Хто ж гэта“). Гэта Громан.

Але гэтая тэорыя была падхоплена трацкісцка-зіноўеўскай апазыцыяй і выкарыстана супроць партыі. Прычым няма ніякіх падстаў сьцьвярджаць, што яна ня мае хаджэньня ў сучасны момант у колах «савецкае грамадзкасьці».

Гэта вельмі важнае пытаньне, таварышы.

Яно закранае праблему ўзаемаадносін паміж горадам і вёскай. Яно закранае праблему зьнішчэньня супроцьлегласьці паміж горадам і вёскай. Я лічу таму, што варта заняцца гэтай дзіўнай тэорыяй.

Ці верна, што сяляне нічога не атрымалі ад Кастрычнікавай рэвалюцыі? Зьвернемся да фактаў. У мяне на руках вядомая табліца вядомага статыстыка Немчынага, апублікаваная ў маім артыкуле „На хлебным фронце“. З гэтай табліцы відаць, што ў дарэвалюцыйны час памешчыкі «выраблялі» ня менш 600 млн. пудоў збожжа. Значыцца, памешчыкі зьяўляліся тады трымальнікамі 600 млн. пудоў хлеба. Гэта вельмі вялікая сіла, якой уладалі тады памешчыкі. Бедната-ж і серадняки выраблялі 2500 млн. пудоў хлеба. Такі малюнак становішча ў старой вёсцы—вёсцы да Кастрычнікавай рэвалюцыі.

Якія зьмены адбыліся ў вёсцы пасьля Кастрычніка? Бяру лічбы тэй-жа табліцы. Узяць, напрыклад, 1927 год. Колькі выраблялі ў гэтым годзе памешчыкі? Ясна, што яны нічога ня выраблялі і не маглі вырабляць, бо памешчыкі былі зьнішчаны Кастрычнікавай рэвалюцыяй. Вы разумееце, што гэта павінна было паслужыць вялікім палягчэньнем для сялянства, бо сяляне аслабаніліся ад памешчыцкага цяжару. Гэта, зразумела, вялікі выйгрыш для сялянства, атрыманы ім у выніку Кастрычнікавай рэвалюцыі.

Колькі выраблялі кулакі ў 1927 годзе?—600 млн. пудоў хлеба замест 1900 млн. пудоў. Дык кулакі паслабілі ў пэрыяд пасьля Кастрычнікавай рэвалюцыі больш, чым у тры разы. Вы разумееце, што гэта не магло не палегчыць становішча беднаты і серадлякоў.

А колькі вырабілі ў 1927 годзе бедната і серадняки? 4 мільярды пудоў, замест 2.500 мільёнаў пуд. Дык бедната і серадняки пачалі вырабляць пасьля Кастрычнікавай рэвалюцыі на 1,5 мільярдаў пудоў хлеба больш, чым у дарэвалюцыйны час.

Вось вам факты, якія гавораць аб тым, што бядняки і серадняки атрымалі вялізны выйгрыш ад Кастрычнікавай рэвалюцыі. Вось што дала Кастрычнікавая рэвалюцыя беднякам і серадлякам. Як можна пасьля гэтага сьцьверджаць, што Кастрычнікавая рэвалюцыя нічога не дала сялянам?

Але гэта ня ўсё таварышы. Кастрычнікавая рэвалюцыя зьнішчыла прыватную ўласнасьць зямлі, зьнішчыла куплю-продаж зямлі, устанавіла нацыяналізацыю зямлі. Што гэта значыць?

Гэта значыць, што селянін, каб вырабіць хлеб, зусім не адчувае патрэбы ў тым, каб купляць зямлю. Раней ён гадамі назапляў сродкі для таго, каб набыць зямлю, улязаў у даўгі, ішоў у кабалу толькі для таго, каб набыць зямлю. Выдаткі на пакупку зямлі, зразумела, клаліся на кошт вытворчасьці хлеба. Цяпер селянін у гэтым не адчувае патрэбы. Цяпер ён можа вырабляць хлеб, не купляючы зямлю. Што-ж гэта палягчае становішча сялян, або не палягчае. Ясна, што палягчае.

Далей. Да апошняга часу селянін вымушаны быў длубаць зямлю старым інвэнтаром у парадку індывідуальнае працы. Усякаму вядома, што індывідуальная праца, узброеная старымі, цяпер ужо нягоднымі прыладамі вытворчасьці, не дае таго выйгрышу, які патрэбен для таго, каб жыць ня кепска, систэматычна паднімаць сваё матэр'яльнае становішча, разьвіць сваю культуру і выйсьці на шырокую дарогу сацыялістычнага будаўніцтва. Цяпер пасьля ўзмоцненага разьвіцьця калгаснага руху сяляне маюць магчымасьць аб'яднаць сваю працу з працай сваіх суседзяў, аб'яднацца ў калгас, разьбіць цаліну, скарыстаць закінутую зямлю, атрымаць машыну, трактар, узьняць, такім чынам, прадукцыйнасьць сваёй працы ў два разы, калі ня ў тры. Што гэта значыць?

Гэта значыць, што селянін мае цяпер магчымасьць, дзякуючы аб'яднаньню ў калгасы, вырабляць значна больш, чым раней пры тэй-жа страце працы. Гэта значыць, што вытворчасьць хлеба можа стаць на многа танней, чым гэта мела месца да апошняга часу. Гэта значыць, нарэшце, што пры стабільнасьці цэн селянін можа атрымаць за хлеб значна больш, чым ён атрымаў да гэтага часу.

Як можна пасьля гэтага сьцьвярджаць, што Кастрычнікавая рэвалюцыя не дала выйгрышу сялянству? Хіба не ясна, што людзі, якія гавораць такую недарэчнасьць, яўным чынам робяць паклёп на партыю і савецкую ўладу? Але што з гэтага вынікае?

З гэтага вынікае, што пытаньне аб „ножніцах“ — пытаньне ліквідацыі „ножніц“ павінна быць пастаўлена цяпер па-новаму.

З гэтага вынікае, што калі калгасны рух будзе расьці цяперашнім тэмпам, „ножніцы“ будуць зьнішчаны ў бліжэйшы час.

З гэтага вынікае, што пытаньне аб адносінах паміж горадам і вёскай становіцца на новую глебу, што супроцьлегласьць паміж горадам і вёскай будзе размывацца паскораным тэмпам.

Гэта акалічнасьць мае, таварышы, вялізарнае значэньне для ўсяго нашага будаўніцтва. Яна ператварае псыхалёгію селяніна, паварачвае яго тварам да гораду. Яна стварае глебу для зьнішчэньня супроцьлегласьці паміж горадам і вёскай. Яна стварае глебу для таго, каб лёзунг партыі „тварам да вёскі“ дапаўняўся лёзунгам сялян-калгасьнікаў „тварам да гораду“.

І ў гэтым няма нічога дзіўнага, бо селянін атрымоўвае зараз ад гораду машыну, трактар, агранома-арганізатара, нарэшце простую дапамогу ў барацьбе за перамогу над кулацтвам. Селянін старога тыпу з яго зьверскім недавер'ем да гораду, як аграбіцеля, адыходзіць на задні плян. Яго зьмяняе новы селянін, селянін калгасьнік, які глядзіць на горад з надзеяй. На зьмену селяніну старога тыпу, які баіцца спусьціцца да беднаты і толькі ўкрадкам падымаецца да палажэньня кулака (могуць пазбавіць выбарчага права) прыходзіць новы селянін, які мае новую пэрспэктыву пайсьці ў калгас, выбрацца з галечы. Вось як абарачваецца справа, таварышы.

Тым больш прыкра, таварышы, што нашы тэарэтыкі-аграрнікі ня прынялі ўсіх мер да таго, каб выкрыць і вырваць з карэньнямі ўсе і ўсялякія буржуазныя тэорыі, што спрабуюць разьвенчаць заваёвы Кастрычнікавай рэвалюцыі.

(Працяг на 2-ой стар.)

Прамова тав. СТАЛІНА на канфэрэнцыі аграрнікаў-марксыстаў 27-га сьнежня 1929 году*)

V. Аб прыродзе калгасаў

Калгасы, як тып гаспадаркі, ёсьць адна форма сацыялістычнай гаспадаркі. У гэтым ня можа быць ніякага сумненьня.

Адзін з прамоўцаў выступаў тут і разьвенчваў калгасы. Ён запэўняў, што калгасы, як гаспадарчая арганізацыя, ня маюць нічога агульнага з сацыялістычнай формай гаспадаркі.

Я павінен заявіць, таварышы, што такая характарыстыка калгасаў зусім няправільная. Ня можа быць сумненьняў, што яна, гэтая характарыстыка, нічога ня мае агульнага з ленінізмам.

Чым вызначаецца тып гаспадаркі? Відавочна адносінамі людзей у працэсе вытворчасьці. Чым-жа іншым можна вызначыць тып гаспадаркі? Але хіба-ж у калгасе маецца кляса людзей, якія зьяўляюцца ўласьнікамі сродкаў вытворчасьці і кляса людзей, якія пазбаўлены гэтых сродкаў вытворчасьці? Хіба-ж у калгасе маецца кляса эксплёататараў і кляса эксплёатуемых? Хіба калгас не прадстаўляе аграмаджаньня асноўных прыладаў вытворчасьці на зямлі, якая належыць той-жа дзяржаве? Якая ёсьць падстава сьцьвярджаць, што калгасы, як тып гаспадаркі, не прадстаўляюць адну з форм сацыялістычнай гаспадаркі?

Зразумела, у калгасах маюцца супярэчнасьці. Зразумела, у калгасах маюцца індывідуалістычныя і нават кулацкія перажыткі, якія яшчэ ня зьніклі, але якія абавязкова павінны адпасьці з працягам часу па меры ўмацаваньня калгасаў, па меры іх машынізацыі.

Але хіба-ж можна адмаўляць, што калгасы, узятыя цалкам з іх супярэчнасьцямі і недастаткамі, калгасы, як гаспадарчы факт, прадстаўляюць у асноўным новы шлях разьвіцьця вёскі, шляхам сацыялістычнага разьвіцьця вёскі, супрацьлегласьць кулацкаму капіталістычнаму шляху разьвіцьця? Хіба можна адмаўляць, што калгасы (я кажу аб калгасах, а не аб лжэкалгасах) прадстаўляюць у нашых умовах базу і ачаг сацыялістычнага будаўніцтва ў вёсцы, якая вырасла ў вострых схватках з капіталістычнымі элемэнтамі? Хіба не ясна, што спробы некаторых таварышоў разьвенчваць калгасы, абвясьціць іх буржуазнай формай гаспадаркі, ня маюць пад сабою ніякіх падстаў? У 1923 годзе ў нас ня было яшчэ масавага калгаснага руху.

Ленін у сваёй брашуры „Аб каапэрацыі" меў на ўвазе ўсе выгляды каапэрацыі і ніжэйшыя яе формы (забясьпячальныя і збытавыя) і вышэйшыя (калгасная форма). Што-ж гаварыў ён тады аб каапэрацыі, аб каапэрацыйных прадпрыёмствах? Вось адна цытата з брашуры Леніна „Аб каапэрацыі".

«Пры нашым існуючым ладзе прадпрыёмствы каапэрацыйныя адрозьніваюцца ад прыватна-капіталістычных, як прадпрыёмствы калектыўныя, але не адрозьніваюцца ад прадпрыёмстваў сацыялістычных, калі яны абаснаваны на зямлі пры сродках вытворчасьці, якія належаць дзяржаве, г. зн. рабочай клясе".

Значыць, Ленін бярэ каапэрацыйныя прадпрыёмствы не самі па сабе, а ў сувязі з нашым існуючым ладам, у сувязі з тым, што яны функцыянуюць на зямлі, якая належыць дзяржаве, краіне, дзе сродкі вытворчасьці належаць дзяржаве, і, разглядваючы іх у такім парадку, Ленін сьцьвярджае, што каапэрацыйныя прадпрыёмствы не адрозьніваюцца ад прадпрыёмстваў сацыялістычных.

Так гаворыць Ленін аб каапэрацыйных прадпрыёмствах наогул.

Хіба-ж не зразумела, што з тым большай падставай можна сказаць тое-ж самае аб калгасах нашага пэрыяду?

Гэтым, між іншым, тлумачыцца, што Ленін лічыць «просты рост каапэрацыі" пры нашых умовах „то-ж самым з ростам сацыялізму".

Вы бачыце, што разьвенчваючы калгасы, вышэйпамянёны прамоўца дапусьціў грубейшую памылку супроць ленінізму. З гэтай памылкі вынікае другая яго памылка, наконт клясавай барацьбы ў калгасах. Прамоўца так выразна расьпісаў клясавую барацьбу ў калгасах, што можна падумаць, што клясавая барацьба ў калгасах не адрозьніваецца ад клясавай барацьбы па-за калгасамі. Больш таго, можна падумаць, што яна становіцца там яшчэ больш жорсткай.

Між іншым, не адзін толькі вышэйпамянёны прамоўца вінаваты ў гэтай справе. Балбатня аб клясавай барацьбе, піск і візг наконт клясавай барацьбы ў клалгасах прадстаўляе цяпер характэрную рысу ўсіх нашых „левых" крыкуноў. Прычым найбольш камічным у гэтым піску зьяўляецца тое, што піскуны гэтыя „бачаць" клясавую барацьбу там, дзе яе няма, або амаль няма, але ня бачаць яе там, дзе яна існуе, дзе яна пераліваецца праз край.

Ці ёсьць элемэнты клясавай барацьбы ў калгасах? Так, ёсьць. Ня можа ня быць элемэнтаў клясавай барацьбы, калі там захоўваюцца яшчэ перажыткі індывідуалістычнай і нават кулацкай псыхолёгіі, калі там маецца яшчэ некаторая няроўнасьць.

Ці можна сказаць, што клясавая барацьба ў калгасах роўназначна клясавай барацьбе па-за калгасамі? Не, нельга. У тым-та і заключаецца памылка нашых „левых" фразёраў, што яны ня бачаць гэтай розьніцы.

Што значыць клясавая барацьба па-за калгасамі да ўтварэньня калгасаў? Гэта значыць барацьба з кулаком, які ўладае прыладамі, сродкамі вытворчасьці, які закабаляе сабе беднату пры дапамозе гэтых прыладаў сродкаў вытворчасьці. Гэта барацьба прадстаўляе барацьбу не на жыцьцё а на сьмерць.

А што значыць клясавая барацьба на базе калгасаў? Гэта значыць перш за ўсё, што кулак разьбіты, пазбаўлены прыладаў сродкаў вытворчасьці. Гэта значыць, падругое, што беднякі, серадняки аб'яднаны ў калгасы на базе аграмаджэньня асноўных прылад сродкаў вытворчасьці. Гэта значыць, нарэшце, што справа ідзе аб барацьбе паміж членамі калгасаў, з якіх адны не аслабаніліся яшчэ ад індывідуалістычных кулацкіх перажыткаў, прабуюць скарыстаць некаторую няроўнасьць у калгасах у сваю выгаду, а другія жадаюць выгнаць з калгасаў гэтыя перажыткі і гэтую няроўнасьць. Хіба-ж не зразумела, што толькі сьляпыя няздольны бачыць розьніцы паміж клясавай барацьбой на базе калгасаў і клясавай барацьбой па-за калгасамі?

Было-б памылковым думаць, што калі дадзены калгас, то дадзена і ўсё патрэбнае для пабудовы сацыялізму. Тым больш памылковым было-б думаць, што члены калгасаў ужо ператварыліся ў сацыялістаў. Не, прыдзецца яшчэ многа папрацаваць над тым, каб перарабіць селяніна-калгасьніка, вытравіць яго індывідуалістычную псыхалёгію, зрабіць з яго сапраўднага працаўніка сацыялістычнага грамадзтва. Гэта будзе зроблена тым хутчэй, чым хутчэй будуць калгасы машынізаваны, чым хутчэй яны будуць трактарызаваны. Але гэта нікольні не зьмяншае вялізарнейшага значэньня калгасаў, як вагара сацыялістычнай перабудовы вёскі

Вялізарнае значэньне калгасаў іменна ў тым і заключаецца, што яны прадстаўляюць асноўную базу для прымяненьня машын, трактараў у земляробстве, што яны складаюць асноўную базу перарабкі селяніна для пераапрацоўкі яго псыхалёгіі ў духу пралетарскага сацыялізму.

Ленін меў рацыю, калі ён гаварыў, што „справа пераапрацоўкі дробнага земляроба, пераапрацоўкі ўсёй яго псыхалёгіі і навыкаў,—ёсьць справа, якая патрабуе пакаленьняў. Вырашыць гэта пытаньне адносін да дробнага земляроба, аздаравіць, так сказаць, усю яго псыхалёгію можа толькі матар'яльная база—тэхніка, ужываньне трактараў і машын у земляробстве ў масавым маштабе, электрафікацыя ў масавым маштабе".

Хто можа адмаўляць, што калгасы зьяўляюцца той іменна формай сацыялістычнай гаспадаркі, пры дапамозе якой толькі і можа карыстацца мнагамільённае дробнае сялянства машынамі і трактарамі, як вагарамі гаспадарчага ўздыму, як вагарамі сацыялістычнага разьвіцьця сельскай гаспадаркі. Аб усім гэтым забылі нашы „левыя" фразёры. Забыўся аб гэтым і наш прамоўца.

VI. Клясавыя зрухі і паварот у палітыцы партыі

Нарэшце, пытаньне аб клясавых зрухах і наступленьні сацыялізму на капіталістычныя элемэнты вёскі. Характэрная рыса нашай работы ў апошні год заключаецца ў тым, што мы, як партыя, як савецкая ўлада: а) разгарнулі наступленьне па ўсім фронце супроць капіталістычных элемэнтаў вёскі і б) гэта наступленьне дало і працягвае даваць, як вядома, відавочныя станоўчыя вынікі.

Што гэта значыць? Гэта значыць, што ад палітыкі абмежаваньня эксплёататарскіх тэндэнцый кулацтва мы перайшлі да палітыкі ліквідацыі кулацтва, як клясы. Гэта значыць, што мы прарабілі і працягваем рабіць адзін з рашаючых паваротаў ва ўсёй нашай палітыцы. Да апошняга часу партыя стаяла на пазыцыі абмежаваньня эксплёататарскіх тэндэнцый кулацтва. Вядома, што гэта палітыка была агалошана яшчэ на VIII зьезьдзе. Яна, гэта самая палітыка, была зноў агалошана пры ўвядзеньні нэпу і на XI зьезьдзе партыі.

Усім памятны вядомы ліст Леніна на імя Прэабражэнскага (1922 год), дзе ён зноў зьвяртаецца да пытаньня аб патрэбнасьці правядзеньня такой іменна палітыкі. Яна была нарэшце пацьверджана XУ зьездам нашай партыі. Яе і праводзілі мы да апошняга часу.

Ці правільна была гэта палітыка? Так, яна была бязумоўна правільнай.

Ці маглі мы год пяць, або гады тры назад прадпрыняць такое наступленьне на кулацтва? Ці маглі мы тады разьлічваць на посьпех такога наступленьня? Не, не маглі. Гэта было-б небясьпечнейшым авантурызмам. Гэта-было-б небясьпечнейшай гульнёй у наступленьне. Бо мы напэўна сарваліся-б на гэтым і сарваўшыся ўзмацнілі-б пазыцыі кулацтва. Чаму? Таму, што ў нас ня было тых апорных пунктаў у вёсцы ў выглядзе шырокай сеці савгасаў і калгасаў, на якіх можна было-б базіравацца пры рашучым наступленьні на кулацтва. Таму, што мы ня мелі тады магчымасьці замяніць капіталістычную вытворчасьць кулака сацыялістычнай вытворчасьцю ў выглядзе калгасаў і савгасаў.

У 1927 годзе Зіноўеўска-трацкісцкая апазыцыя ўзмоцнена навязвала партыі палітыку неадкладнага наступленьня на кулацтва. Партыя не пайшла на гэту небясьпечную авантуру, бо яна ведала, што сур'ёзныя людзі ня могуць дазволіць сабе гульню ў наступленьне. Наступленьне на кулацтва ёсьць сур'ёзная справа, яго нельга зьмешваць з дэклямацыяй супроць кулацтва. Яго нельга таксама зьмешваць з палітыкай царапаньня кулацтва, якую ўзмоцнена навязвала партыі зіноўеўска-трацкіцкая апазыцыя.

Наступаць на кулацтва, гэта значыць зламаць кулацтва, ліквідаваць яго як клясу. Па-за гэтымі мэтамі наступленьне ёсьць дэклямацыя, царапаньне, пустазвонства, усё што хочаце, толькі не сапраўднае бальшавіцкае наступленьне. Наступаць на кулацтва, гэта значыць падрыхтавацца да справы і ўдарыць па кулацтву, ды ўдарыць па ім так, каб яно ня здолела больш падняцца на ногі. Гэта і называецца ў нас, у бальшавікоў, сапраўдным наступленьнем.

Ці маглі мы прадпрыняць такое наступленьне з разьлікам на посьпех год пяць. або гады тры назад? Не, не маглі. Сапраўды, кулак вытвараў у 1927 г. больш 600 мільёнаў пудоў хлеба, а вывозіў з гэтай сумы ў парадку ўнутрывясковага абмену 130 мільёнаў пудоў. Гэта даволі сур'ёзная сіла, з якою нельга ня лічыцца.

А колькі вытваралі тады нашы калгасы і савгасы?

Каля 80 мільёнаў пудоў, з якіх вывезьлі на рынак (таварны) хлеба каля 35 мільёнаў пудоў.

Судзеце самі, ці маглі мы тады замяніць кулацкую вытворчасьць і кулацкі таварны хлеб вытворчасьцю і таварным хлебам нашых савгасаў і калгасаў? Ясна, што не маглі.

Што значыць пры такіх умовах прадпрыняць рашучае наступленьне на кулацтва? Гэта значыць напэўна сарвацца, узмацніць пазыцыі кулацтва і застацца бяз хлеба. Дык вось чаму мы не маглі і не павінны былі прадпрыняць тады наступленьня на кулацтва, наперакор авантурысцкім дэклямацыям зіноўеска-трацкісцкай апазыцыі.

Ну, а зараз? Як цяпер абстаіць справа?

Цяпер мы маем выстарчальную матар'яльную базу для таго, каб выцяць па кулацтву, зламаць яго супраціўленьне, ліквідаваць яго як клясу і замяніць яго вытворчасьць вытворчасьцю калгасаў і савгасаў.

Вядома, што ў 1929 годзе вытворчасьць хлеба ў калгасах і савгасах складала ня менш 400 мільёнаў пуд. (на 200 мільёнаў менш, чым валавая прадукцыя кулацкае гаспадаркі ў 1927 годзе). Вядома, далей, што ў 1929 годзе калгасы і савгасы далі таварнага хлеба больш на 130 мільёнаў пуд. (г. зн. больш чым кулак у 1927 годзе). У 1930 годзе валавая хлебная прадукцыя калгасаў і савгасаў будзе складаць ня менш 700 мільёнаў уд. (г. зн. больш чым валавая прадукцыя кулака ў 1927 годзе), а таварнага хлеба дадуць яны ня менш 200 мільёнаў пудаў (г. зн. многа больш, чым кулак у 1927 годзе). Вось як у нас, таварышы, цяпер стаіць справа.

Цяпер мы маем, як вы бачыце, матар'яльную базу для таго, каб замяніць кулацкую вытворчасьць вытворчасьцю калгасаў і савгасаў. Вось чаму нашае наступленьне на кулацтва мае цяпер бясспрэчны посьпех. Вось як трэба наступаць на кулацтва, калі гаварыць пра сапраўднае наступленьне, а не абмяжоўвацца пустапарожняю дэклямацыяй супроць кулацтва. Вось чаму мы перайшлі ў апошні час з палітыкі абмежаваньня эксплёататарскіх тэндэнцый кулацтва да палітыкі ліквідацыі кулацтва, як клясы.

Ну, а як-жа быць з палітыкай раскулачваньня? Ці можна дапусьціць раскулачваньне ў раёнах калектывізацыі, пытаюць з розных бакоў.

Сьмешнае пытаньне! Раскулачваньне нельга было дапускаць, пакуль мы стаялі на пункце погляду абмежаваньня эксплёататарскіх тэндэнцый кулацтва, пакуль мы ня мелі магчымасьці перайсьці ў рашучае наступленьне супроць кулацтва, пакуль мы ня мелі магчымасьці замяніць кулацкую вытворчасьць вытворчасьцю калгасаў і савгасаў. Тады палітыка недапушчальнасьці раскулачваньня была неабходнаю і правільнаю. А цяпер? Цяпер іншая справа.

Цяпер мы маем магчымасьць павесьці рашучае наступленьне супроць кулацтва, зламаць яго супраціўленьне, ліквідаваць, як клясу і замяніць яго вытворчасьць вытворчасьцю калгасаў і савгасаў. Цяпер раскулачваньне праводзіцца самымі бядняцка-серадняцкімі масамі, якія ажыцьцяўляюць суцэльную калектывізацыю. Цяпер раскулачваньне ў раёнах суцэльнае калектывізацыі, ня ёсьць ужо простая адміністрацыйная мера. Цяпер раскулачваньне зьяўляецца там складанай часткай стварэньня і разьвіцьця калгасаў. Вось чаму сьмешна і нясур'ёзна гаварыць цяпер пра раскулачваньне. Зьняўшы галаву, па валасох ня плачуць.

Ня менш сьмешным здаецца другое пытаньне: ці можна пусьціць кулака ў калгас. Зразумела нельга яго пускаць у калгас. Нельга, бо ён зьяўляецца заклятым ворагам калгаснага руху. Здаецца ясна.

VII. Вывады

Вось таварышы, 6 вузлавых пытаньняў, міма якіх ня можа прайсьці тэарэтычная праца нашых аграрнікаў-марксыстых.

Значэньне гэтых пытаньняў заключаецца перш за ўсё ў тым, што марксысцкая іх распрацоўка дае магчымасьць выкарчоўваць з карэньнямі ўсе і ўсялякія буржуазныя тэорыі, якія пашыраюцца часамі, к сораму нашаму, нашымі таварышамі камуністымі і якія засьмечваюць галовы нашым практыкам. А выкарчоўваць гэтыя тэорыі і адкінуць іх прэч даўно было-б варта. Бо толькі ў бязьлітаснай барацьбе з гэтымі тэорыямі можа вырасьці, умацавацца тэарэтычная думка аграрнікаў-марксыстых.

Значэньне гэтых пытаньняў нарэшце ў тым, што яны надаюць новае аблічча старым праблемам экономікі пераходнага пэрыяду.

Па новаму ставіцца цяпер пытаньне аб нэпе, клясах, калгасах, экономіцы пераходнага пэрыяду. Трэба выкрыць памылку тых, каторыя нэп разумеюць як адступленьне і толькі як адступленьне.

На самай справе Ленін яшчэ пры ўводзе нэпу гаварыў, што нэп ня вычэрпваецца адступленьнем, што ён азначае разам з тым падрыхтоўку да новага рашучага наступленьня на капіталістычныя элемэнты гораду і вёскі. Трэба выкрыць памылку тых, якія думалі, што нэп неабходны толькі для сувязі паміж горадам і вёскай. Нам патрэбна ня ўсякая сувязь паміж горадам і вёскай. Нам патрэбна такая сувязь, якая забясьпечвае перамогу сацыялізму. І калі мы прытрымліваліся нэпу, дык таму, што ён служыць справе сацыялізму. А калі ён перастане служыць справе сацыялізму, мы яго адкінем к чорту. Ленін гаварыў, што нэп уведзены ўсур'ёз і надоўга. Ён ніколі не гаварыў, што нэп уведзены назаўсёды.

Трэба таксама паставіць пытаньне аб папулярызацыі марксыцкае тэорыі аднаўленьня. Трэба распрацаваць пытаньне ў схэме пабудовы балянсу нашае народнае гаспадаркі. Тое, што апублікавана ЦСУ у 1926 годзе ў выглядзе балянсу народнае гаспадаркі, зьяўляецца не балянсам, а гульнёю лічбаў. Не падыходзіць таксама да справы трактаваньне Базарава і Громана праблемы балянсу народнае гаспадаркі. Схэму балянсу народнае гаспадаркі СССР павінны выпрацаваць рэвалюцыйныя марксыстыя, калі яны наогул хочуць займацца распрацоўкай пытаньняў экономікі пераходнага пэрыяду. Было-б добра, калі-б нашы марксысты-эканомісты выдзелілі спэцыяльную групу работнікаў для распрацоўкі праблем экономікі пераходнага пэрыяду ў новай іх пастаноўцы.

*) Пачатак прамовы глядзі на 1-й стар.

Цэнтральнаму Камітэту КП(б)Б

Сьвяткуючы 10-ці годзьдзе існаваньня саюзу працмастацтва, агульны сход сяброў саюзу працмастацтва разам з прадстаўнікамі партыйных і грамадзкіх арганізацый, прадстаўнікамі рабочых і Чырвонай арміі шле шчырае прывітаньне Цэнтральнаму Камітэту Камуністычнай Партыі бальшавікоў Беларусі, які вядзе краіну да поўнай пабудовы сацыялізму і перамогі пралетарскай рэвалюцыі. Сход запэўнівае, што паложа ўсе сілы на справу сацыялістычнага будаўніцтва, на культурную рэвалюцыю. У дзень 10-ці годзьдзя існаваньня нашай арганізацыі даем урачыстае абяцаньне праз усе віды мастацтва папулярызаваць галоўныя задачы камуністычнай партыі, якія пастаўлены ў пэрыяд сацыялістычнай рэконструкцыі народнай гаспадаркі і культуры, у барацьбе партыі за выразную ленінскую лінію ў будаўніцтве нацыянальнай культуры, у барацьбе супроць нацыянал-дэмократызму ўсялякіх колераў.

НЯХАЙ ЖЫВЕ ЛЕНІНСКАЯ БАЛЬШАВІЦКАЯ ПАРТЫЯ І ЯЕ КІРАЎНІК ЦК КП(б)Б

Узвышанскія „пэрлы"

„У чытача дэклярацый і артыкулаў «Узвышша» можа ўзьнікнуць такая думка, што тыя, хто пісаў, ня добра ведаюць палітграмату, альбо памыліліся ў фармуліроўках, можа інтуіцыя ў іх сапраўды пралетарская і творы сапраўды сугучныя з сучасным запатрабаваньнем. Не, і тут ня добра. І ў мастацкіх творах тое-ж самае. Адзін сьпявае гімны ўсёй зямлі, не заўважаючы клясавай дыфэрэнцыяцыі, якая адбываецца ў вёсцы. („Зямля", —К. Чорны). Другі дагарае «на нязвыклай укомскай пасадзе" („Калі асядае муць"—Кляшторны). Трэці ў «беларускай форме" паказвае «лірыка» і «матэматыка» з двухсэнсавымі разважаньнямі пра сучаснасьць (Дубоўка). Чацьвёрты творыць сваё „рабінавае шчасьце", мала зразумелае і нават не патрэбнае чытачу. Пяты піша лісты да сабакі (бо да людзей няма чаго пісаць?) і дасюль ён і яго таварышы не адмовіліся ад гэтых лістоў. Усе разам рэклямуюць сваю творчасьць праз вульгарны праспэкт, які падобен да рэклямы нізкай маркі і г. д."—Так характарызуе „Узвышша» у шостым нумары „Бальшавіка Беларусі" т. **Канакоцін**.

У апошні час зьявіліся яшчэ два ўзвышанскія „пэрлы"—гэта папершае артыкул Антона Адамовіча аб творчасьці Паўлюка Труса, які атрымаў належную ацэнку ў рэзалюцыі БелАПП, як контр-рэвалюцыйны артыкул, як імкненьне пасварыць беларускіх пісьменьнікаў з партыяй. Падругое, выдрукаваны ў 11 № «Печать и Революция» сугучны яму і нават яшчэ больш шкодны артыкул Купцэвіча „О белорусской художественной периодике". Узвышанцы не адмовіліся як ад першага, так і ад другога артыкулаў.

У гэтых двух артыкулах ясна заўважваецца адно імкненьне. Калі Адамовіч выступае супроць кіраўнічай ролі партыі ў літаратуры яшчэ за шырмай, дык Купцэвіч гаворыць ужо адкрыта супроць погляду на беларускую літаратуру, дадзенага тав. Канакоцінім у шостым нумары «Бальшавіка Беларусі". У зьвязку з усім гэтым, мы прыпомнім погляды ўзвышанцаў аб тым, што „вельмі часта за пралетарскі твор выдаецца і лічыцца той твор, дзе ўспамінаюцца словы „пралетарыят Асінбуд, трамвай, рэвалюцыя і г. д.". Тут бязумоўна меўся на ўвазе „Дзесяты падмурак" Паўлюка Труса, у якім якраз і ёсьць гэтыя словы. Узвышаўцы так аб гэтым пісалі, ня гледзячы нават на тое, што тав. Гамарнік даў належную характарыстыку „Дзесятаму падмурку", як твору „па тону сугучнаму настроям усяго партыйнага зьезду, усёй КП(б)Б і ўсіх працоўных мас БССР".

Узвышаўцы лічаць толькі сябраў с в а й г о згуртаваньня пралетарскімі пісьменьнікамі і паэтамі. І гэта ў той-жа час, калі адзін з лідэраў „Узвышша" Купцэвіч гавора: „Яшчэ і цяпер канчаткова не разьвязана пытаньне аб мажлівасьці існаваньня наогул пралетарскай літаратуры, як літаратуры пераходнага пэрыяду". Тут варта прыпомніць ацэнку гэтага палажэньня, якое дадзена тав. Канакоціным: „Цікава, што гэта гаворыцца ў той час, калі мы маем ужо трапныя ўзоры пралетарскай літаратуры і цікава тое, што гэта гаворыць член партыі".

Калі мы прыпомнім яшчэ адну ўстаноўку тав. Купцэвіча, гэта погляд на творчасьць К. Чорнага, дзе ён гаворыць, што значэньне мастацкай прадукцыі Чорнага, і яе вартасьць і мэтаімкненасьць,—нельга іначай разглядаць, як толькі прызнаньнем за ёю поўнай сугучнасьці патрабаваньням клясы, якая нарадзіла Беларусь, якая стварыла ўмовы для яе разьвіцьця, якая ўрэшце вылучыла на мастацкую чыннасьць кадры сваіх мастакоў, сярод якіх Чорнаму належыць выключнае месца, то пасьля ўсіх гэтых поглядаў стане зразумелым, чаму ўзвышаўцы не адмаўляюцца ад контр-рэвалюцыйных выступленьняў некаторых сваіх сяброў, будуць зразумелы лісты Купцэвіча, аб якіх ужо гаварылася ў „Зьвязьдзе" ў артыкуле Юрыя Татарчука. З гэтых лістоў прывядзем некаторыя вытрымкі.

Купцэвіч у часе свайго прабываньня заграніцай, дзе ён лічыўся савецкім працаўніком, пісаў лісты на Беларусь, якія і ўяўляюць з сябе яскравы дакумэнт яго рэнегацтва: „Дарагі таварыш... маю да вас маленькае запытаньне зусім сакрэтнага характару. У нас геаграфія Азбукіна забаронена, здаецца, знайшлі ў ёй беларускі шавінізм. Ці не змаглі-б вы якім небудзь чынам, экзэмпляраў 200 перакінуць сюды. Мы-б скарысталі ў школах. Як па вашаму"...

У другім лісьце ён піша: „Я ў лісьце... паслаў пару прапазыцый наконт экспарту сюды геаграфіі Азбукіна, якую мы з табой крылі за шавінізм. Настрой №, каб ён сюды перакінуў, тады я яе пашлю ў масы па ўсіх школах і няхай народ выхоўваецца. Калі ён згодзіцца я тут даведаюся, на чый адрас ляпей і бясьпечней прысладь. Было-б вельмі добра гэты нумар у піку Крыніцкаму». (Крыніцкі тагочасны сакратар ЦК КП(б)Б).

Вось як ацаніў «камуніст» Купцэвіч падручнік геаграфіі Азбукіна, які меў выразна антысавецкі характар, наскрозь прасякнуты беларускім ваяўнічым шавінізмам. Гэты падручнік быў забаронены савецкім урадам выкарыстоўваць у школах.

„Калі ён згодзіцца, я тут даведаюся, на чый адрас лепш і бясьпечней яго прысладь". Тут бязумоўна зразумела, што гэта „бясьпечнасьць" патрэбна не ад зарубежнай паліцыі, яна па Купцэвічу патрэбна ад партыі, ад гэтай „бясьпечнасьці" Купцэвіч шукае добрыя і верныя адрасы.

Юры Татарчук паказвае яшчэ не адзін ліст, які выяўляе Купцэвіча ня толькі як нацыянал-дэмакрата, але таксама і як антысэміта. Купцэвіч піша: „Калі будзеш ехаць, напішы, браток. Толькі нашто ты цягнеш за сабою жыда". (Відаць Купцэвіч меў на ўвазе З. Бядулю).

І яшчэ цэлы шэраг можна было-б прывесьці такіх вытрымак. Але гаварыць больш няма чаго. Цяпер будзе зусім зразумелым, чаму Купцэвіч, сябр партыі, адказны працаўнік і крытык, ні разу ня прымаў ніякага ўдзелу ў барацьбе з нацыянал-дэмакратамі, з якімі змагалася камуністычная партыя.

У „Узвышшы" з кожным днём такія выступленьні ўсё больш і больш пашыраюцца, і цяпер бязумоўна можна чакаць, як аб гэтым сказаў тав. Будзінскі, у доме Асьветы на дыспуце „аб шляхох пралетарскай літаратуры", таго, што частка ўзвышаўцаў дакоціцца туды, куды дакаціўся Дудар і Зарэцкі, куды нарэшце дакаціўся і Купцэвіч. Бо клясавы вораг імкнецца выступаць, і выступае супроць нас, як заграніцай, так і ў нас на Беларусі, стараючыся заняць камандныя высоты.

К.

САРВАЦЬ МАСКУ!*)

Пра ваяўнічае мяшчанства ў літаратуры, пра рыцараў пад маскамі, пра адну сямейку і антысавецкія выступленьні некаторых яе сынкоў, а таксама пра разьюшаны нацыянал-дэмакратызм

БУНТ МЕШЧАНІНА-КАНАРЭЕЧНІКА

Спынім увагу нашага чытача яшчэ на некалькіх фактах.

Калі мы гаворым аб тых сродках, праз якія праламляецца буржуазная рэакцыя ў літаратуры, нельга не сказаць пра выступленьні ваяўнічага мешчаніна ў літаратуры, бо і мяшчанства ў ёй, і абывательшчына, і параграфія, і містыцызм, і эстэтстваваньне, і эгоцэнтрызм, і індывідуалізм і г. д.—аднаго поля кветкі. Цікава будзе тут прасачыць творчасьць аднаго поэты, праўда маладога яшчэ, аб якіх звычайна кажуць: „Молодой человек, подающий надежды», і аб якім можна было-б і не гаварыць, але які здолеў паказаць адразу свае гострыя толькі што прарэзаныя зубы,—гэта М. Лужаніна.

Яшчэ ў 1928 годзе, да сьвяткаваньня дзесяцігодзьдзя БССР, гэты маладзенькі поэта прысьвяціў верш, які пачынаецца так:

Кожны дзень прыходзіць расьцьвітаць,
Каб пасьля памерці за гарамі.
**Мы ня хочам радасьці вітаць,
Што чужымі дадзена рукамі.**

Бачыце, Беларускую Рэспубліку тварыў і расейскі рабочы і данбаскі шахцёр, і беларускі рабочы і селянін, але па Лужанінску ня самі беларусы. Вось чаму Лужанін і ня хоча вітаць такое радасьці. Здорава сказана!

Далей у тым-жа вершы, крышку занаскаваным, двума-трыма—рэвалюцыйнымі фразамі гаворыцца:

І калі ў саўгасавых палёх
Забастуе наш савецкі трактар
Гэта значыць лепшых міліён
Пойдзе ў вёску брукаваным трактам*)

Выходзіць, што амэрыканскіх, ці якіх іншых, гр-н Лужанін? Бо якіх-жа іншых пойдзе мільён, калі забастуе „наш савецкі трактар".

Як расцэньваць гэтыя словы, як не адкрытую вылазку клясавага ворага, які да таго-ж яшчэ і прыкрываецца маскаю рэволюцыйнай фразэолёгіі?

І гэта пішацца да дзесяцігодзьдзя БССР.

От-жа ж, як казаў Плеханаў, у кожным творы выяўляецца пэўная ідэолёгія, дык трэба сказаць, што тут яна выяўлена вельмі яскрава і сьвядома. Не здарма-ж гэты поэта кажа:

Я ня ўмею ні плакаць, ні каяцца
За няпэўна пастаўлены крок.

Калі-б гэта быў яшчэ „няпэўна пастаўлены крок", дык можна было-б спадзявацца, што гэты яшчэ нязначны і маладзенькі поэта папразіцца, але гэты крок пастаўлены пэўна і ўсьвядомлены, ён зроблены пад кіраўніцтвам сваіх старэйшых „саратнікаў", наспэцыялізаваных у гэтай галіне.

У № 3 „Узвышша" за 1929 год гэты-ж самы поэт выдрукаваў свае „уражаньні" ад падарожжа па Случчыне. Нарыс зьяўляецца самым ганебным, антысавецкім пасквілем на нашую сучаснасьць.

Цытуем:

„... я з лёгкім сэрцам і цяжкаю галавою ўмайстроўваўся легчы на паліцы, як чалавек, каторы дваццаць хвілін перад гэтым страчаў новы год і стрэў яго як і паводзіцца ўва ўсіх чэсных людзей".

Можа таму аўтару гэтых „уражаньняў" з п'яных воч (чытачу-ж, бачыце, вельмі цікава, п'яны ехаў Лужанін ці цьвярозы!) і прышлі такія думкі, каб напісаць гэты пасквіль, дзе слова „пролетарскі" скланяецца на розныя лады з падмешкай едкае гіроніі. Не здарма народная прыказка кажа: „што ў цьвярозага ў галаве, тое ў п'янага на языку".

... Далей: „Увесь час лезьлі ў вочы капялюшы, акуляры і розныя другія пролетарскія акалічнасьці"... (і, ма-быць, зялёныя зьмеі!)

... «Цяпер аб студэнтах. Але ў сілу тае-ж паступовасьці, я вымушан перад моваю аб студэнтах сказаць некалькі слоў аб цягніку, у каторым мы ехалі. Справа ў тым, што ён, каб паказацца маладым і пролетарскім, увесь час пішчэў тонкім голасам:

— Іду-у-у-у!

І прымушаў калёсы суладжваць свой перастук у гэткую мову:

—Пролетары ўсіх краёў, злучайцеся!

Гэта і навяло мяне на думку аб тым, што ён (цягнік) русіфікатар і контррэвалюцыянэр (вось дык вывад! З., Г.) і павінен быць па свайму сацыяльнаму паходжаньню вычышчаны з калектыву цягнікоў. Мала што можа хавацца пад чырвонаю вопраткаю. Справа ў тым, што гаварыў ён такім голасам таму, што ў цягніку ехалі пралетарскія студэнты".

Далей:

„...Сапраўдныя-ж савецкія паравозы такія жвавыя, заклапочаныя, у скураных куртках, а за пралетарскасьць іх сьведчыць тое, што вымазаны яны сажаю з самых пят і да твару..."

Кожны адчувае, што справа тут ня ў цягніку, што аўтару трэба было знайсьці шырму, за якою хаваецца яго сапраўдны твар, твар клясавага ворага, твар абывателя і мешчаніна, які высьмейвае нашу сучасьнасьць, які гіронізуе над ёй, які па адрасу пралетарыята адпускае такія „колкасьці" — твар маленькага „пільнячка".

Далей у тых-жа „уражаньнях" „ідзе мова" аб студэнтах. Ня будзем цытаваць месьцін, дзе так „остроумно" сказана, што ў тэхнікумах нашых „там звычайна порткі надзяюцца на галаву".... і да г. п., але каротка кажучы, тут аўтар скарыстаў усялякія „Собачьи переулки", „Луны з правой стороны" і да г. п., толькі перавёў гэта ў канкрэтныя абставіны. Пад выглядам „фактаў", пралетарскае студэнцтва Менску вельмі бессаромна абліваецца памыямі, на яго ўзводзяцца агідныя паклёпы і г. д.

Паказваючы ў крывым люстры абывателя і мешчаніна нашую сучаснасьць, аўтар прыніжае, ганьбуе, апашляе яе. Паслухайце, як ён гаворыць аб самакрытыцы:

„У буфэце нельга нічога купіць, акрамя мух, якія не прадаюцца і служаць для праяўленьня самакрытыкі на плякатах і пазалеташніх булках, наўпрыклад самазахапленьню мясцовых служачых..."

Так з вуснаў абывателя і мешчаніна апашляецца, апаганьваецца вялікі лёзунг нашай партыі аб самакрытыцы.

Як бачым, і гэта не выпадкова, няпэўна пастаўлены крок. Ня прызнаньне рэвалюцыі, уцяканьне ад яе, цяга да „уюту", спакою, у пэўнай ступені становіцца сьветаадчуваньнем, сьветапоглядам такога пісьменьніка. З гэтага пункту погляду мешчанін, дробны буржуа падыходзіць да вырашэньня ўсіх вялікіх ці дробных пытаньняў, хоць апошнія дамінуюць у яго, што выцякае са ўсяе ягонае псыхікі. У поэзіі гэты мешчанін зьяўляецца песьняром канарэечнага «уюту», параграфіі, эстэцтваваньня, эгоцэнтрызму і г. д. Ён зазвычай капаецца ў самім сабе, альбо вырашае такія нескладаныя праблемы, якія даўно зьліквідаваны эпохаю.

Вось вам некалькі ўзораў такое „поэзіі":

Прыходжу стомлены такі—
Матыў няскончанае песьні—
І сьлед жаноцкае рукі,
Як успамін на пыльным крэсьле.
Кніжок паліца... Супакой...
На бедным століку сарвэтка...
Кладуся спаць, а за сьцяной
Сьпявае слаўная суседка.
Прысьніцца вербы над ракой,
Дзяўчына любая прысьніцца.
Вітаньне ціхі мой пакой
Прытулак ціхай навальніцы...

Не хапае толькі канарэйкі! Не здарма-ж аўтарам ужываецца аксюмарай „ціхая навальніца», тут выразна відаць сьветаадчуваньне мешчаніна, для якога ўсе нашы вялічэзныя мерапрыемствы, будаўніцтва — бура ў шклянцы вады. Скрозь шчыліну сваё каморкі ён пазірае на нашу эпоху і з такога пункту погляду ён расцэньвае яе. Яго ідэал—жыць, смакаваць жыцьцё, захапляцца гэтым смакаваньнем усімі пяцьцю органамі пачуцьцяў.

...А я здаволены адным,
Што можна жыць і захапляцца

выгукае ён. Такія „ідэалы" нам знаёмы з гісторыі літаратуры, калі тая ці іншая кляса знаходзілася ў стане разлажэньня. Гэта ўласьціва і нашаму сучаснаму мешчаніну. Такі ўжо ў яго кругагляд. Далей гэтага ён ня пойдзе. У іншым выпадку ён стане ў Гамлетаўскую позу і мармыча:

Стукаю... і няма...
Але на што гаварыла?
Дожджык... Акно... Раман...
Сум пад асеньнім грымам.

У горшым выпадку ён будзе выхалашчываць усялякі зьмест, усялякую ідэю, імкнучыся падмяніць гэта нікому непатрэбным мудрагельствам:

Былі
карал —
каралі.
Насіла
дзяўчына
каралі
Зладзеі
каралі
укралі... і г. д.

Не здарма ў цытаванай вышэй „Случчыне" аўтар дэкляраваў:

„Тады звычайна пішу верш, які пачынаецца так:

Цір-лю-лі-ля,
На вёсцы я.
Цір-лю-ля-лю
У горад іду.

Фет, Бальмонт, Ахматава, Бунін— вось крыніцы, адкуль разьвівае мешчанін свой эстэтычны густ і прыносіць у сучасную поэзію прыкрыя, адрыжкі мінулага, якія, як старыя заляжалыя ўбёры, сьмярдзяць нафталінам...

Разгарніце № 7 „Узвышша" за 1929 год і прачытайце апавяданьне Лужаніна „Бабіна лета" і вы ўбачыце, што гэты пісьменьнік прыяжджае ў калгас, як абшарнік у свой маёнтак.

Вось як прыходзіць у літаратуру мешчанін-канарэечнік, як засьмечвае яе шкоднымі непатрэбнымі грамадзтву творамі.

ЯШЧЭ АДЗІН РЫЦАР ПАД МАСКАЮ

Наогул трэба адзначыць, што за апошні год хваля мяшчанства, хваля дробна-буржуазных „откровений" хлынула струменьнем праз „Узвышша" ў нашу літаратуру.

Вазьмеце вы Дубоўку, аўтара надзвычайна каштоўных рэчаў, як „Плач навальніцы", „Студэнт", і вы ўбачыце, што і ў яго апошніх творах адчуваецца ня толькі бунт мешчаніна-канарэечніка супроць сучаснасьці, у якой ён задыхаецца, але і актыўныя наскокі ваяўнічага рыцара пад маскаю, за якой хаваецца яго сапраўдны варожы твар на гэтую сучаснасьць.

Разгарніце той-жа № 1 „Узвышша" за 1929 г. і прачытайце яго „Пярэсты букет".

Ня было і ня будзе ніколі
ад поэзіі трактарам нафты

саркастычна заяўляе ён па адрасу тых, хто сваёй поэзіяй служыць пралетарыяту і яго справе, аддзяляючы гэтым клясавую сутнасьць літаратуры, расцэньваючы яе толькі як сродак задавальненьня мяшчанскіх густаў. Зусім не выпадкова і гэты поэт уцякае ад сучаснасьці і кпліва кажа:

Так настрашылі мяне за ўхілы
Пахаджэньнем дробна-буржуазным,
Што бадай зусім ня маю сілы
У радкі паставіць дзень сучасны.

Чаму? А на гэта поэта адказвае так:

Бацькаўшчыну я шукаў **другую**,*)
А застаўся тым-жа сынам вёскі.

Тут мы бачым якраз тое-ж самае, што бачылі і пры разглядзе некаторых твораў Пушчы. Тэй-жа самаю дарогаю ідзе і Дубоўка.

Ён прызнаецца:

Перайначыць я сябе імкнуся
І займаўся перавыхаваньнем.
Але моцна зацягнуўся вузел,
Што завязаны ў часіны раньня.

Аб'ектыўна гэта азначае тое-ж самае няпрыняцьце рэвалюцыі, аб якім

*) Гл. „С. Б." № 297

*) Гл. літаратурны дадатак да газ. „Бел. Вёска"—„Чырвоны Сейбіт" № 12 за 1928 год.

*) Усюды падкрэсьлена намі.

СПРАВА АБ ЗАБОЙСТВЕ тав. ВАРАВЫ

(Вячэрняе пасяджаньне 28 і 29 сьнежня)

Прамова пракурора тав. Зысьмана

[illegible]

Тав. ЗЫСЬМАН

[illegible] У такім разрэзе мы можам пераходзіць да разгляду паасобных акалічнасьцяй справы сёньняшняга працэсу.

Абмаляваўшы сутнасьць клясавай барацьбы, якая мела месца ў сьценах Менскага АКРЗА, т. Зысьман пераходзіць да паасобных акалічнасьцяй справы. Перш за ўсё ён дае характэрыстыку падсудным кожнаму паасобку, пасьля пераходзіць да іх контр-рэвалюцыйнай дзейнасьці ў практычнай працы.

— Група забойцаў пад псэўдонімам „ассоциация", начале якой стаяў [illegible]

— Да забойцы Насута, абвінавачаньне якому прад'яўлена па 70 арт. КК, як фізычнаму злачынцу ўтварыўшаму тэрар, патрабую вышэйшай меры сацыяльнай абароны — растрэлу; да Парсакова дапасаваньня 24-а—70 арт. КК, як натхніцеля і непасрэднага падбухторшчыка тэрару, патрабую вышэйшай меры сацыяльнай абароны—растрэлу.

Адносна падсуднага Вэнэдыктава патрабую дапасаваньня 73 арт. КК і лічу, што пралетарскі суд вызначыць яму ў адпаведнасьці гэтага артыкулу самую жорсткую кару.

Прамова прадстаўніка грамадзкага абвінавачваньня т. Будзінскага

З асаблівай увагаю была заслухана прамова грамадзкага абвінаваўцы т. Будзінскага. Перапоўненая працоўнымі заля судпаседжаньня у гэтай прамове адчувала сапраўдны адбітак сваёй думкі.

— Я зьвяртаюся да суду і гавару ад імя тых, хто займае перадавыя пасты нашай пралетарскай грамадзкасьці ад імя шматлікай арміі рабселькораў, ад прадстаўнікоў друку—гаворыць т. Будзінскі. Я напомню голас абурэньня той газэты на чале якой стаяў т. Варава. Калі крывавая рука клясавага ворага вырвала з нашых шэрагаў т. Вараву, газэта „Зямельны Працаўнік" першая дала ацэнку гэтаму факту: «з нашых рук вырван загартаваны барацьбіт бальшавік т. Варава. У гэтым стрэле трэба бачыць стрэл клясавага врага супроць партыі і дыктатуры пралетарыяту Стрэл контр-рэвалюцыйнай групы. Для гэтай рэакцыйнай групы ў асобе Насуты і іншых газэта зьяўлялася бічом». У ацэнцы насьценгазеты „Зямельны Працаўнік" можна відаць сутнасьць гэтага працэсу. Крымінальшчына ці палітычная справа у стрэле? Адказваючы т. Будзінскі з асаблівай дакладнасьцю малюе тыя працэсы сучаснай клясавай барацьбы, якія адбываюцца ў горадзе і вёсцы. Адгэтуль прамоўца вынаходзіць карэньні тэрару над т. Варавай.

— Мы ў краіне пралетарскай дыктатуры, маем сваю дэмакратыю, дэмакратыю для працоўных, пралетарскую дэмакратыю і ні ў якім разе не дэмакратыю для буржуазеі. Аб гэтым мы гаварылі, гаворым і будзем гаварыць усяму сьвету, усім працоўным. У нас існуе поўная свабода слова, свабода друку, поўная свабода навукі для працоўных і ні ў якім разе не для клясавага ворага—буржуазеі. Гэтага пралетарыят дамагаўся крывёю і ня так лёгка вырваць гэта з яго рук тое, што здабыта імі. За гэта мы біліся і будзем біцца да канца да поўнай перамогі сусьветнага пралетарыяту. Мы расьцём нячуванымі ў гісторыі тэмпамі. Нашы сілы перакідваюць, ламаюць усе тое, што аджывае, мы ідзем шпаркімі крокамі да новага жыцьця да сацыялізму. У гэтым разьвіцьці адбываюцца працэсы клясавае барацьбы, сутнасьць якой мы бачым у гэтым працэсе. Пры нашым росьце клясавы вораг адчувае фізычна, што мы наступаем яму на хрэбет, і ён шалёна супраціўляецца. Наша эканамічная палітыка выйшла на шырокі шлях сацыялістычнага будаўніцтва, цалкам накіраванага на замацаваньне дыктатуры пралетарыяту. Гэта адчувае наш клясавы вораг. Быў час, калі вораг новую эканамічную палітыку знаходзіў не як наш манэўр, а як наша капітуляцтва перад буржуазіяй. Контррэвалюцыйныя элементы тыпу Насута і Парсакова ў першыя гады нашага гаспадарчага будаўніцтва гаварылі, што мы спускаемся на тормазе ў буржуазнае балота. У гэтым наш вораг зламаў сабе шыю. Мы найбольш адсталы пралетарыят царскай Расеі пад кіраўніцтвам партыі Леніна сталі авангардам працоўных усяго сьвету. Мы ўтвараем нябывалыя ў гісторыі эканамічныя падзеі, перабудоўваючы сельскую гаспадарку на лад сацыялістычны, гонім вялізарнымі тэмпамі разьвіцьцё прамысловасьці. І гэта фізычна адчувае наш клясавы вораг Надзеі на тое, [illegible] сьвет на ўвесь ход падзей. Падсудны Насута зусім сьвядома, і гэта вядома як для клясавага ворага—выбіраў ахвярамі для сваёй дэманстрацыі супроць дыктатуры пралетарыяту камуністаў і камсамольцаў. Значыцца падсудны Насута забіваў тав. Вараву не як асобу якая нібы магла яго абразіць, а як прадстаўніка камуністычнай партыі, як прадстаўніка савецкай улады. Зусім зразумела, што ў Насуты, як клясавага ворага выказвался ненавісьць да т. Варавы, як да асобы, якая ўвасабляла сабою партыю і савецкую ўладу.

Адгэтуль т. Будзінскі пераходзіць да разгляду падсуднага Насуты, як клясавага ворага з пункту гледжаньня [illegible], да пытаньня, як Насута [illegible] ва ўстанове, як ён адносіўся да пралетарскай грамадзкасьці.

— Рацыяналізацыя мабілізуе масы вакол нашай вытворчасьці, а Насута, як клясавы вораг, прымае контр-меры, ён арганізуе ва ўстанове контр-рацыяналізацыю. Гэта не выпадковыя факты, гэта факты, якія выходзяць з палітычнай установкі клясавага ворага.

Выкрыўшы сапраўдную сутнасьць забойства як контр-рэвалюцыйнага акту, прамоўца спыняе ўвагу суду на т. Вараве, які стаяў на варце пралетарыяту і які стаў ахвярай ад крывавае рукі контр-рэвалюцыянэра.

— Варава выконваў дырэктывы партыі, волю пралетарыяту. Ва ўсёй сваёй дзейнасьці ён ад чыстага сэрца хацеў выцягнуць з бруднага балота [illegible] савецкую ўладу.

— Якія-ж непасрэдныя прычыны забойства т. Варавы? Контр-рэвалюцыянэр Насута, які ненавідзіць дыктатуру пралетарыяту, пад непасрэдным уплывам Парсакова ўтварае тэрар.

Насута забіў фізычна, але-ж забіў і Парсакоў. Парсакоў зьяўляецца забойцам-натхніцелем.

Грамадзяне судзьдзі! Ня помсты патрабую я, як прадстаўнік ад імя тысячнай масы байцоў, якія стаяць у варштата, патрабую, каб ваш прысуд з карэньнем вырваў парсакоўшчыну, гэты бруд, патрабую, каб пралетарскі суд раз і назаўсёды адсек рукі клясаваму ворагу. Клясавы вораг ведае, што мы спэцыялістамі даражым, што мы аддаем усю нашу ўвагу сумленным спэцыялістам і ён пралазіць у шэрагі гэтай праслойкі працоўных з мэтай шкодзіць нам знутры. Барацьбе за новыя кадры, за пралетарскую інтэлігенцыю мы аддавалі і будзем аддаваць усю нашу ўвагу. Тым, хто разлагае шэрагі працоўнай інтэлігенцыі сваёй контр-рэвалюцыйнай дзейнасьцю, цягнучы ў брудпае мяшчанскае балота, мы павінны даць рашучы адпор. Мы патрабуем ад пралетарскага суду даць ворагу такую ўстраску, каб адчувалі многія, хто думае стаць на шлях парсакоўшчыны. Мы патрабуем вышэйшай меры сацыяльнай абароны не затым, каб адпомсьціць, а затым, каб абараніць законныя правы пралетарскай дыктатуры, каб будаваць сваё жыцьцё, будаваць сацыялізм.

Прамова прадстаўніка грамадзкага абвінавачваньня тав. Лейвікава

Забойства тав. Варавы гэта сыгнал клясавага ворага. Мы бачым, што на вачох працоўных контр-рэвалюцыйная рука робіць стрэл у аднаго з адданых справе рабочай клясы прадстаўнікоў камуністычнай партыі. Гэты працэс асабліва зьяўляецца сыгналам для працаўнікоў зямлі і лесу, у сям'і якога працаваў т. Варава і дзе клясавы вораг падрыхтоўваў гэты стрэл.

Далей прамоўца спыняецца на пытаньні ўдзелу ў гаспадарчым будаўніцтве савецкай інтэлігенцыі.

Рэвалюцыйныя падзеі ламаюць ня толькі вытворчыя ўзаемадносіны паміж клясамі, яны дыфэрынцыруюць і паасобныя пласты дробнай буржуазеі. Тая дыфэрэнцыяцыя, якую мы наглядам сярод інтэлігенцыі, зьяўляецца вынікам нашых посьпехаў, нашага наступу на сацыялістычныя элемэнты Шэрагі пралетарскай інтэлігенцыі з кожным нашым крокам ачышчаюцца ад варожага элемэнту, ад клясавага ворага.

Далей прамоўца пераходзіць да характарыстыкі той клясавай барацьбы, якая мела месца ў сьценах Менскага Акрза. У заключэньні тав. Лейвікаў патрабуе ад пралетарскага су у дапасаваньня да забойцаў самых жорсткіх мер пакараньня.

Увага падрыхтоўцы рабочых кадраў!

ДЫРЭКТЫВА СНК БССР АБ РАСПРАЦОЎЦЫ ПЛЯНУ ПАДРЫХТОЎКІ КВАЛІФІКАВАНАЙ РАБОЧАЙ СІЛЫ ВЫКОНВАЕЦЦА МАРУДНА. ВСНГБ НЯ ДАЎ НКА ЗАЯЎКІ АБ ПАДРЫХТОЎЦЫ РАБОЧЫХ КАДРАЎ. ПАТРЭБЕН РАШУЧЫ ПЕРАЛОМ У СПРАВЕ ПАДРЫХТОЎКІ КВАЛІФІКАВАНАЙ РАБОЧАЙ СІЛЫ ДЛЯ ПРАМЫСЛОВАСЬЦІ

Трэба зьнішчыць „чехарду"

Рабочая кляса пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі пасьпяхова ажыцьцяўляе індустрыялізацыю краіны. З кожным годам тэмп індустрыялізацыі ўзмацняецца, уводзяцца ў строй усё новыя і новыя заводы і фабрыкі. У 1928-29 гаспадарчым годзе на капітальнае будаўніцтва выдаткована 25 міліёнаў руб.; у бягучым 1929-30 гаспадарчым годзе мяркуецца выдаткаваць каля 52 міліёнаў рублёў па рэспубліканскай прамысловасьці.

Такі буйны тэмп капітальнага будаўніцтва прамысловасьці патрабуе значнага ўцягненьня новай рабочай сілы. У мінулым гаспадарчым годзе было ўцягнута каля 7000 новых рабочых, гэта дало рост рабочых на 19 проц. па рэспубліканскай прамысловасьці. У бягучым годзе ў сувязі з павялічэньнем капітальнага будаўніцтва, у сувязі з меркаваньнямі павялічэньня вытворчасьці на 65 проц., у сувязі з увядзеньнем бесперапыннага вытворчага тыдню ў шэрагу галін прамысловасьці мяркуецца павялічэньне рабочай сілы на 28 процантаў у параўнаньні з мінулым гаспадарчым годам.

Як ведама, падрыхтоўкай кваліфікаванай рабочай сілы займаюцца: ВСНГБ, Народны Камісарыят Працы і Народны Камісарыят Асьветы. Мы спынімся на тым, як ідзе падрыхтоўка рабочай сілы па лініі НКА. Трэба адзначыць, што за апошнія два гады сетка прафшкол надзвычайна шырока разгорнута НКА, асабліва шмат прафшкол адчынена ў гэтым годзе. Але калі запытацца, ці адпавядае сетка прафшкол па ўстаноўцы, па зьместу сваёй працы запатрабаваньням народнай гаспадаркі—на гэта запытаньне дакладнага, яснага адказу не атрымаеце.

Па-першае, праграмы прафшкол у гэтым годзе не пераглядаліся ў тым напрамку, каб прыстасаваць навучаньне ў прафшколах да запатрабаваньняў прамысловасьці. Ды НКА і ня можа гэтага зрабіць, бо ён цалкам і поўнасьцю ў гэтых адносінах залежыць ад тых устаноў і арганізацый, для якіх ён рыхтуе кваліфікаваную рабочую сілу. Калі гэтыя ўстановы і арганізацыі не даюць НКА заявак аб патрэбнай ім кваліфікаванай рабочай сіле, то зразумела, вінаваціць НКА ў тым, што ён часта рыхтуе ў прафшколах саматужнікаў, замест патрэбных кваліфікаваных рабочых,—нельга.

Савет Народных Камісараў БССР даў цьвёрдую дырэктыву ВСНГБ даць заяўку НКА аб падрыхтоўцы рабочых кадраў для прамысловасьці ў адпаведнасьці разгортваньня тых ці іншых галін прамысловасьці, між тым дырэктыва СНК ня выконваецца, ВСНГБ яшчэ да апошняга часу заяўкі НКА ня даў. Бываюць і такія „казусы": ВСНГБ заяўляе НКА, што яму зусім непатрэбны электраманцёры, а праз некаторы, зусім кароткі час, вызначае вялікую лічбу патрэбных для прамысловасьці электраманцёраў.

Такія зьявішчы бываюць ня толькі ў ВСНГБ, але і ў НКЗ. Народны Камісарыят Земляробства выканаў дырэктыву СНК БССР своечасова, ён даў НКА заяўку аб патрэбнай колькасьці кваліфікаванай рабочай сілы па сваёй галіне працы. Але калі ў НКА прыступлена было да сумiраваньня гэтых матар'ялаў, каб у адпаведнасьці з заяўкаю магчыма было будаваць сетку школ, праграмы, навучальныя пляны і г. д., НКЗ праз некаторы час дае новую заяўку, якая значна розьніцца ад першай. Вось якая „чехарда" адбываецца ў справе падрыхтоўкі кваліфікаванай рабочай сілы на лініі НКА як для прамысловасьці, так і сельскай гаспадаркі.

Праўда, жыцьцё так хутка ідзе ўперад, што ўсялякія пляны нашага будаўніцтва адстаюць ад сапраўдных тэмпаў і гэтыя пляны патрабуюць перагляду. Аднак, гэта зусім не апраўдвае дзейнасьці ВСНГ, а таксама і НКЗ, якія ня могуць даць нават прыблізна правільных заявак на кваліфікаваную рабочую сілу.

Без дакладна вызначаных пэрспэктыў у гэтым напрамку нельга нічога рабіць і мы, разгортваючы капітальнае будаўніцтва прамысловасьці можам апынуцца ў надзвычайна дрэнным становішчы, калі для тэй ці іншай фабрыкі ці заводу ня будзе кваліфіванай рабочай сілы.

„Чехарду", якая існуе ў справе падрыхтоўкі рабочых кадраў, трэба зьнішчыць. ВСНГБ і НКЗ павінны даць НКА заяўкі па патрэбную ім кваліфікаваную рабочую сілу. НКА павінны перабудаваць працу прафшкол у адпаведнасьці запатрабаваньням рэканструкцыі народнай гаспадаркі.

М.

Падрыхтоўка рабочай сілы для прамысловасьці

Буйны рост прамысловасьці, капітальнае будаўніцтва, рацыяналізацыя вытворчасьці, пераход на бесперапынку і 7-гадзінны рабочы дзень прадпрыемстваў,—усё гэта разам узятае патрабуе падрыхтоўкі новых кадраў кваліфікаванай рабочай сілы.

Наркампрацы і ВСНГ прыняты і прымаюцца меры да пашырэньня форм падрыхтоўкі і перападрыхтоўкі рабочай сілы: пашыраецца сетка школ фабзавуча і павялічваецца колькасьць навучаючыхся ў апошніх, пашыраецца сетка каротка-тэрміновых курсаў, ЦІП, павялічваюцца нормы броні і г. д.

У працягу бягучага гаспадарчага году Наркампрацы БССР падрыхтуе для прамысловасьці: рабочых швэйнікаў каля 2500 чал., кваліфікаваных рабочых-будаўнікоў—5000 чал., мэталістаў—да 400 чал.: курсы шофэраў дадуць нашаму аўтатранспарту 200 шофэраў. Апрача таго, на працягу году будзе падрыхтавана да 800 працаўнікоў прылаўку, 300 чал. палітасьветпрацаўнікоў, 100 мэдыцынскіх сясьцёр. рахункавыя працаўнікі і інш. Усяго на падрыхтоўку новай кваліфікаванай рабочай сілы мяркуецца сёлета затраціць каля 2000000 руб.

Для лепшай арганізацыі рынкаў працы будуць пры Наркампрацы і яго мясцовых органах утвораны саветы, у якія будуць прыцягвацца гаспадарнікі і прадстаўнікі прафарганізацый. Гэтыя саветы будуць каардыніраваць працу бірж працы, на прадпрыемствах будуць вылучаны спэцыяльныя асобы, якія будуць адказваць за падбор рабочай сілы і правільнае яе скарыстаньне.

Перад Наркампрацы стаіць задача больш жорсткага рэгуляваньня складу беспрацоўных у адносінах суровага ўжываньня правіл рэгістрацыі. Біржам Працы трэба даць больш правоў у сэнсе здыманьня з вучоту тых беспрацоўных, якія адмаўляюцца ад працы. Перад Наркампрацы стаіць таксама задача—зьменшыць беспрацоўе сярод падлеткаў і жанчын шляхам больш фарсыраванага ўцягваньня ў пашыраючуюся прамысловасьць і іншыя галіны народнай гаспадаркі.

Наркампрацы перагледае сыстэму забясьпечаньня дапамогі беспрацоўным з пункту погляду клясавага падыходу. Так, павялічваецца патрабаваньне стажу працы нават у адносінах членаў саюзу: для некваліфікаванай рабочай сілы раней патрабавалася 6 месяцаў стажу, а зараз 2 гады; для атрыманьня дапамогі па беспрацоўю кваліфікаваным рабочым раней зусім стажу не патрабавалася, а цяпер таксама 2 гады. Гэта мерапрыемства ўжо ажыцьцяўляецца. З 15 лістапада па ўсіх страхкасах праводзіцца праверка атрымоўваючых дапамогу па беспрацоўю. Абмяжоўваецца права на дапамогу тым беспрацоўным, у якіх праца па найму не зьяўляецца асноўнаю.

У заключэньне мы спынімся на тых перашкодах, якія не давалі магчымасьці ў плянавым парадку забясьпечваць прамысловасьць рабочай сілай. Дагэтуль з боку савецкіх, партыйных і прафсаюзных арганізацый аддавалася недастаткова ўвагі да працы Бірж Працы. Назіралася адсутнасьць плянаваньня: часта справа была пастаўлена так, што новае будаўніцтва фабрык і заводаў ня было ўвязана з пытаньнем падрыхтоўкі рабочай сілы. Гаспадарніку трэба 10 рабочых, а ён патрабуе 20-40 чал. Назіралася заблытанасьць у справе попыту і прапаноў працы, няправільна скарыстоўвалася рабочая сіла. Мы назіралі на асобных прадпрыемствах значны процант часовых работ і г. д. Усе гэтыя зьявішчы перашкаджалі правільнаму забясьпечаньню прадпрыемства кваліфікаванай рабочай сілай і прыводзілі да пагаршэньня якасьці сацыяльнага складу новай рабочай сілы.

З арганізацыяй пры біржах працы спэцыяльных саветаў і пры дапамозе грамадзкасьці ўсе гэтыя хворыя зьявішчы павінны быць зьнішчаны.

Праэкт рыхтуецца...

Перад намі ва ўсю шырыню паўстае пытаньне аб падрыхтоўцы неабходных кадраў кваліфікаваных рабочых для прамысловасьці.

Зараз ужо прайшла палова навучальнага году, між тым мы бачым, што ў гэтым напрамку адпаведнымі органамі зроблена вельмі мала. ВСНГБ зараз толькі яшчэ „распрацоўвае" праэкт падрыхтоўкі кваліфікаванай рабочай сілы. Гэты праэкт „ціха і мірна высьпявае" у цішыні габінэтаў ВСНГ.

Працаўнікі ВСНГБ, як відаць мала цікавяцца тым, што нам зараз патрэбна. „Праз месяц мы будзем мець ужо павялічаны пяцігадовы плян падрыхтоўкі кваліфікаванай рабочай сілы"--з гонарам заяўляюць працаўнікі ВСНГБ.

А праз месяц--гэта значыць к канцу студзеня, а мо і лютага месяца. Калі-ж тады гэты плян выконваць? Калі палова зімы пройдзе?

Праўда, зараз ВСНГБ распрацаваў ужо і выслаў на месцы дырэктывы аб дадатковым наборы 700 вучняў у школы фабрычна-завадзкога вучнёўства. Па меркаваньням ВСНГБ гэты набор скончыцца на працягу студзеня м-ца, за гэты-ж час адчыняцца школы ФЗВ там, дзе гэта будзе неабходна. Такім чынам атрымоўваецца, што падрыхтоўка гэтых 700 вучняў распачнецца толькі у лютым месяцы, --пры чым само навучаньне праз школы ФЗВ працягнецца 2--3 гады.

Гэта значыць, што за бягучы навучальны год у галіне падрыхтоўкі рабочай сілы будзе зроблена вельмі мала. Такім чынам выйдзе, што альбо гэтыя вучні будуць падрыхтаваны са спазьненьнем, альбо сама падрыхтоўка пойдзе пасьпяхова і ня дасьць жаданых вынікаў, як „скарасьпелая" вучоба.

Між тым гэта магчыма было зрабіць раней. Праца з такім „прахладцам" па падрыхтоўцы кваліфікаванай рабочай сілы, якая наглядаецца зараз у ВСНГБ, бязумоўна недапушчальна і патрабуе самаго рашучага пералому ў бок палепшаньня.

мы гаварылі пры разглядзе двух папярэдніх пісьменьнікаў. І лёгічным вынікам гэтага няпрыняцьця зьяўляецца тое-ж самае скатваньне ў мяшчанскае балота, і тое-ж самае супроцьстаўленьне да сучаснасьці. У тым-жа «Пярэстым букеце» Дубоўка таксама даходзіць да апалогіі мяшчанства:

Жыву, як бы сказаць вам па крысе:
І сплю, і ем, пасьля хаджу на службу.

Здаецца так цяпер жывем усе,
Шануючы кампартыю і дружбу.

... Чытаю кожны дзень газэты для навін,
Сачу за ворагам знадворным і нутраным.

... Такая ціш, такая благадаць,
і араматны, і цудоўны клімат.

Вось вам тыповыя настроі сучаснага мяшчанства, падбаўленыя добрай дозай іроніі па адрасу нашага сёньня. І нязьбежныя адсюль бунт дробнага буржуа, бунт супроць сучаснасьці, супроць дыктатуры пралетарыяту, супроць яго кіраўніка--партыі. Гэты бунт спачатку выяўляецца ў саркастычнай форме. Калі Лужанін высьмейвае лёзунг самакрытыкі, дык Дубоўка займаецца абывательскім высьмейваньнем „ухілаў".

Іду дарогаю каля слупоў,
Каб ня ўхіліцца ўправа, ці ўлева...

У другім жа месцы Дубоўка нават складае замову ад вывіхаў і ўхілаў. Альбо ў тым-жа „Пярэстым букеце" ён кажа:

Крок—і вывіх ідэолёгічны,
Крок—і крытык аж са скуры лезе.

І далей:

Ці хаваць пад маскаю аблічча,
ці ў тузе завыць, як воўк у лесе?

Відаць, маска неабходная прыналежнасьць пісьменьнікаў такога гатунку. Прыгадайце цытаваныя раней вершы Пушчы. Як бачыце, і адзін і другі носяць маскі і выюць па-воўчы (а часам і па-сабаччы). І калі адзін зьбіраецца „растаўляць нанаў кропкі", дык другі ніяк не жадае адстаць:

Перайначыць, спыніць можа сілы няма,
А плысьці супроць плыні магчыма.

Вось вам вынікі ўзбунтаванага буржуа. Ён ня можа спыніць сталёвага поступу нашай эпохі, але надзеўшы маску зьбіраецца „плыць супроць плыні" альбо „растаўляць наноў кропкі", калі „надыйдуць з громам хмары", што і робіць вельмі старанна і пaштукарску. Аб гэтым сьведчыць «І пурпуровых ветразей узьвівы» і „Кругі" і апошнія вершы ў № 7 „Узвышша", дзе гэты поэта даходзіць да „адкрыта варожага выступленьня супроць грамадзкасьці, супроць нашае партыі, супроць сацыялістычнага будаўніцтва"*)

АБ ПАЛІТЫЧНЫХ ФАЛЬШЫЎКАХ

І зусім натуральна, калі пасьля гэтага напору буржуазнае рэакцыі з моцнымі дозамі і антысаветчыны зьяўляецца яшчэ, ужо больш выразна акрэсьлены, варожы акт. Мы маем на мэце артыкул Ант. Адамовіча, прысьвечаны Паўлюку Трусу і зьмешчаны ў № 7 «Узвышша» за 1929 г.

БелАПП у сваёй рэзалюцыі ад 6-ХII 29 г. кваліфікаваў гэты артыкул, як выступленьне антысавецкага характару і патрабаваў ад рэдакцыі „Узвышша" прызнаць за палітычную памылку зьмяшчэньне гэтага артыкулу. Аднак, рэдакцыя і ўсё аб'яднаньне, як відаць, салідарызуецца з гэтым выступленьнем і ня думае адмяжоўвацца ад таго, бо яно фактычна зьяўляецца вынікам усёй яго дзейнасьці.

У чым тут справа?

Справа, канешне, ня ў тым, што ў артыкуле даводзіцца, што Трус бліжэй да „Узвышша" (а значыць далей ад пралетарскай літаратуры), чым да БелАПП'у, што Трус быў ня больш, як здольны пераймальнік, што апошні дайшоў да такога ўдасканаленьня свайго таленту, што здолеў пераймаць у Лужаніна, Дубоўкі і Глебкі (?!) і г. д. і г. д. Усё гэта, канешне, бяссорамная хлусьня і фальсіфікацыя над магілаю аднаго з лепшых сучасных поэтаў Беларусі, сябра БелАПП'у,—Паўлюка Труса.

Справа ў тым, што Адамовіч выкарыстаў сьмерць Труса для палітычнае фальшыўкі, мякка кажучы палітычнага машэньніцтва, яўна накіраванага супроць пралатарскае літаратуры, супроць партыйнага кіраўніцтва ёю.

Даводзячы-ж, што Трус вузка-нацыянальны паэта, гіронізуючы над яго інтэрнацыянальнасьцю, даводзячы, што Трус быў фактычна ўзвышэнцам, а не белапаўцам,ганьбячы яго слаўную памяць, Адамовіч накіроўвае свой удар па пралетарскай літаратуры, па БелАПП'у, як адзінай арганізацыі пралетарскіх пісьменьнікаў, імкнучыся апраўдаць варожыя выступленьні паасобных сяброў «Узвышша» і ўсю дзейнасьць апошняга.

Не здарма лепшы з твораў пралетарскай паэзіі за апошнія гады „Дзесяты падмурак" Паўлюка Труса тэндэнцыйна затушоўваецца, раскасоўваецца Адамовічам, які пасьміхаецца над тым, што паэма гэтая карыстаецца вялікім посьпехам. Ён саркастычна растлумачвае, што прычына посьпеху і вядомасьці гэтага твору заключаецца ў тым, што „таварыш Гамарнік на апошнім зьезьдзе КП(б)Б назваў яе сугучнай настроям усяго партыйнага зьезду".

Зусім зразумелай становіцца і нахабная заява, што БелАПП скарыстоўваў гэта для таго „каб прыкрыць Трусавымі заслугамі свае ўласныя хістаньні і грашкі", а таксама прыпісваньне прадстаўніку партыі на пахаваньні Труса слоў: «Ліха яго бяры, Паўлюк Трус памёр, яго заменяць тысячы Трусоў». Гэта зьяўляецца нахабнай манной, спэкуляцыяй над сьмерцю паэты, палітычнай фальшыўкай, выступленьнем супроць партыйнага кіраўніцтва ў літаратуры.

Аўтару гэтае палітычнае фальшыўкі трэба было заняцца спэкуляцыяй на нябожчыку, каб нанесьці ўдар пралетарскай літаратуры, і па БелАПП'у, як арганізацыі пісьменьнікаў, якая ажыцьцяўляе ў ёй задачы партыі.

Вось куды накіраваны ўдар.

Падобную-ж палітычную фальшыўку мы маем і ў самы апошні час у выглядзе артыкулу Ф. Купцэвіча (сябра „Узвышша") у кнізе 11 часопісі „Печать и революция" „О белорусской художественной периодике".

Абраўшы для свайго выступленьня часопісь, якая ў сілу раду прычын недастаткова ведае літаратурнае жыцьцё Беларусі, Купцэвіч апранае маску абаронцы пралетарскіх пазіцый на літаратурным фронце і сьмела пачынае сваю справу гульні з фальшыўкамі.

Гаворачы аб беларускай пэрыядыцы, аўтар фактычна пераносіць пытаньне на літаратурныя групоўкі.

Лёганька паказаўшы на памылкі часопісі „Полымя", далей, кінуўшы нічым не абгрунтаванае абвінавачаньне (гэта ў модзе ва ўзвышэнцаў) часопісі „Маладняк", што „толькі паведамленьне на вокладцы часопісі „Маладняк" гаворыць пра яго грамадзка-політычны характар—Купцэвіч пачынае „штурмаваць" „Полымя". Пачынае ён гэты свой штурм з найбольш няўдалых, з нацыяналістычнымі элемэнтамі, вершаў Е. Пфляумбаум і В. Маракова, якія былі зьмешчаны ў „Полымі" і толькі пасьля гэтага некалькі слоў адводзіць А. Дудару.

Пашкадаваўшы пасьля гэтага, што ў „Полымі" ні разу не маглі надрукавацца такія імёны (!) як Дубоўка, Глебка, Чорны і інш., „живо откликающиеся на жгучие (?!), очередные (?!) проблемы талантливыми произведениями",—Купцэвіч зноў варочаецца да В. Маракова і ня можа ўстрымацца, каб ня кінуць на хаду ў бок члена БелАПП'у т. Александровіча, што «не спасает журнал и поэма Александровіча—„Рождество (чаму не „Рождение"?—Г. З.) человека"... угасающий талант не способен никого согреть". Толькі пасьля гэтага ён спыняецца на творах А. Дудара, М. Зарэцкага і Ц. Гартнага.

Чытаючы гэтую частку артыкулу чакаеш, што аўтар скажа пра тыя нацыянал-дэмакратычныя літаратурныя і публіцыстычныя выступленьні Дудара, Зарэцкага і Гартнага, якія мелі месца і вельмі добра вядомы аўтару. Але сказаўшы, што палітычнае „крэдо" часопісі трэба шукаць у нацыяналістычных дробна-буржуазных пляцформах беларускага нацыянал-дэмакратызму, Купцэвіч абірае ідэолёгам беларускага нацыянал - дэмакратызму Л. Каплана, з яго артыкулам у № 1 „Полымя" за 1928 год, які аналізуе падрабязна і пасьля толькі мімаходзь успамінае артыкул Ц. Гартнага „20 год назад", забываючыся на некаторыя другія яго рэчы.

Купцэвіч лічыць, што гэтым ён выкрыў сутнасьць беларускага нацыянал-дэмакратызму і яго ідэолёгаў і прадстаўнікоў. Далей ён пераходзіць у атаку на БелАПП. Тут у Купцэвіча і прыцьзнайшлася і тэрміналёгія багатая. Ён не шкадуе слоў і абзывае аднаго за другім прадстаўнікоў БелАПП'а нацыянал-дэмакратамі, эсэрамі, анархістымі, дробнымі буржуа, а захапіўшыся, заадно абзывае апортуністычным і партыйнае кіраўніцтва літаратурай.

Затое, побач, па адрасу „Узвышша" (ну, как не порадеть родному человечку?) Купцэвіч кажа: „Литературная группа „Узвышша", несмотря на удары со стороны национально-демократических элементов «Полымя» и со стороны БелАПП'а, напористо шла к пролетариату, практически становясь под его идейные знамена".

На гэтае перакручваньне фактаў Купцэвічам мы толькі хочам сказаць, што ў сапраўднасьці было зусім ня так, былі і ёсьць факты, калі асобныя ўзвышэнцы «напористо» ішлі і цяпер ідуць і ад пролетарыята.

Купцэвіч зусім не адзначыў на тыя буйныя палітычныя памылкі, кажучы мякка, якія зрабіла „Узвышша", гэтым самым як адзін камуніст ва „Узвышшы" салідарызуючыся з яго варожымі, а падчас і антысавецкімі выступленьнямі *) У гэтым артыкуле ён давёў, што ад трацкісцкіх установак у галіне літаратуры, ад салідарызацыі і абароны твораў дробна-буржуазных і яўна-варожых нам, ён дайшоў да адкрытага блёку з нацыянал-дэмакратамі, выкінутымі з шэрагаў партыі, замазваючы ў гэтым артыкуле сапраўднае значэньне іх выступленьняў, што ён фактычна стаў іхным лаэутчыкам у партыі. Не здарма ў № 8 „Узвышша" Купцэвіч прысьвячае разгляду творчасьці М. Зарэцкага вялікі артыкул, дзе няма ніводнага слова аб нацыянал-дэмакратычных выступленьнях апошняга, аб сапраўднай сутнасьці гэтых выступленьняў, ідучы сам тэю-ж дарогаю, якою пайшоў выключаны з партыі М. Зарэцкі.

ВЫВАДЫ

Такім парадкам, мы бачым, што п л я я д а буржуазна-рэакцыйных і нацыянал-дэмакратычных пісьменьнікаў фармуецца галоўным парадкам ва „Узвышшы", а таксама і ў «Полымі». З кожным днём мы бачым, як усё больш выразна афармляецца яго ідэолёгічны твар.

Са ўсёй рашучасьцю мы сёньня павінны заявіць, што пазіцыя „Узвышша" зьяўляецца пазіцыяй варожай, супроцьпартыйнай, а збоку некаторых сяброў і антысавецкай. Паколькі «Узвышшам» ніводным словам нідзе не адмежавалася ад усіх памянёных вышэй яўна-варожых выступленьняў з боку сваіх сяброў, пастолькі ўся віна за гэтыя выступленьні цалкам падае на ўсё аб'яднаньне.

Мы павінны рашуча змагацца з „Узвышша", бо яно згрупоўвае ў сабе варожыя сілы, яно выхоўвае такіх пісьменьнікаў, якія выступаюць супроць дыктатуры пралетарыяту, супроць партыі, даходзяць у сваіх творах да антысавеччыны, да апологіі мяшчанства і кулацтва.

Разам з тым мы павінны змагацца і за тыя карысныя, моцныя літаратурныя сілы, якія могуць і хочуць служыць сваёю творчасьцю справе пралетарыяту, але якія падпалі пад уплыў варожых элемэнтаў. Мы павінны змагацца з ім, каб вызваліць з-пад шкоднага ўплыву гэтае групы такіх блізкіх да нас пісьменьнікаў, як **З. Бядуля, П. Глебка, Крапіва, К. Чорны, Кляшторны, Шашалевіч.**

Кансалідацыі дробна-буржуазных і нацыянал-дэмакратычных сіл у літаратуры мы павінны супроцьпаставіць кансалідацыю сіл пралетарскай літаратуры, клясавую выразнасьць і чоткасьць яе працы, выкананьне дырэктыў партыйнага кіраўніцтва ў галіне літаратуры.

П. Галавач.
А. Звонак.

(Канец).

*) Гл. артыкул у газ. „Зьвязда" ад 8-ХІ 29 г.—„Супроць буржуазнае ідэалёгіі ва „Узвышшы".

*) Артыкул быў напісаны да выкрыцьця ў друку антысавецкіх лістоў Купцэвіча.

За жывую сувязь

Увечары, 28 сьнежня, у Доме Пісьменьніка адбылася таварыская сустрэча з аднаго боку Украінскага квартэту імя Лысенка, а другога—беларускіх пісьменьнікаў і Дзяржаўнае капэлі.

У прывітальных словах ад пісьменьнікаў—Барашкі і ад капэлі—Мікалаевіча гучалі словы аб братняй сувязі дзьвюх суседніх рэспублік, якім толькі Кастрычнік даў шырокую магчымасьць развіваць мастацтва—нацыянальнае формаю і пралетарскае зьместам.

Тав. Мядзанец ад імя квартэту сказаў: — Мы прыехалі да вас, таварышы, каб пачуць вашу шчырую песьню. Вітаю вас, т. т. пісьменьнікі і артысты!

Квартэт імя Лысенка з малады 4-х артыстаў, які з посьпехам выступаў на венскіх сцэнах, прадэманстраваў некалькі нумароў рэвалюцыйных і народных украінскіх песень. З іх асабліва [illegible]: рэвалюцыйны марш, прысьвечаны [illegible] Чырвонай арміі; папулярная галіцкая песьня [illegible]; надзвычайна сумная песьня „Журавлі“; народная песьня за „Рэчкою, за Дунаем“, жартаўлівая—„Вітэр, вітэр“ і арыгінальная песьня з жыцьця вязьняў.

[illegible] квартэту—бадзёры, [illegible] і цалкам сучасны.

Дзяржаўная капэла вітала украінскі квартэт беларускімі рэвалюцыйнымі і народнымі песьнямі.

Такая сувязь паміж дзьвюх нацыянальных рэспублік, [illegible] песеннымі матэр'ялам.

Даль.

Рашуча распачаць загатоўкі насеньня

Замест 2800 тон насеньня загатоўлена толькі 535 тон

Учора пры Наркамгандлі адбылася нарада загатавіцелаў, на якой высьветлі, што тэмп загатовак насеньня надзвычайна марудны. Нізавыя загатоўчыя арганізацыі не даюць вестак аб ходзе загатовак. Асабліва дрэнна абстаіць справа з падачаю вестак па сыстэме Белкаапсаюзу. На нарадзе было адзначана, што загатавіцелі праўляюць мала актыўнасьці ў галіне загатовак насеньня, не гледзячы на тое, што гэта кампанія па сваёй адказнасьці прыраўноўваецца да хлебазагатовак.

Першы квартал, які павінен быў даць, прыкладна, да 70 проц. выкананьня усяго пляну па загатоўках насеньня, амаль сарваны. **Замест вызначаных 2800 тон насеньня усяго загатоўлена 535 тон.** Асабліва дрэнна абстаіць справа з загатоўкамі канапель. Выявілася шэраг абураючых фактаў. [illegible] да перапрацоўкі 50 тон насеньня канапелі, у той час, калі [illegible]. Ёсьць таксама вестка, што ў Лепельскім р. Ві-цебскай акр. ідзе перапрацоўка [illegible] гатункова [illegible], загатавіцелі возяць [illegible] на алейні.

Нарада пастанавіла прапанаваць усім загатавіцелям самым рашучым чынам распачаць загатоўкі насеньня. [illegible]

Нарада зьвярнула ўвагу на тое, што [illegible] загатовак насеньня.

Падрыхтуемся да арганізацыі экскурсій

Выстаўка павінна быць школай індустрыялізацыі і калектывізацыі сельскае гаспадаркі і таму яна павінна дапамагчы шырокім рабочым масам гораду і бядняцка-серадняцкім масам вёскі з посьпехам выканаць пяцігадовы плян сацыялістычнага будаўніцтва народнае гаспадаркі БССР.

Выстаўка дасягне [illegible] толькі тады, калі яна будзе мець масавы характар, калі з ёю пазнаёмяцца шырокія масы рабочых і сялян. Вось чаму Галоўны Выставачны Камітэт і вынес пастанову аб неабходнасьці [illegible] арганізаваных экскурсій працоўных мас на 1-ую Усебеларускую Выстаўку.

Каб даць магчымасьць удзельнічаць у экскурсіях на выстаўку бяднейшай часткі насельніцтва, [illegible]

[illegible]

Таму трэба вакол пытаньня арганізацыі экскурсій на выстаўку разгарнуць шырокую грамадзкую думку, правесьці растлумачальную работу сярод рабочых і сялян, каб кожны рабочы і селянін [illegible] выстаўку, каб ён [illegible].

[illegible]

П. Таўкач.

„Сав. Беларусь“ расьсьледвала

З працы зьнят

На артыкул—„Вызвалім сельсавет ад падкулачнікаў“ („СБ“ № 214), ЦКК РСІ паведамляе, што факты злачынства сэкратара сельсавету зазначаныя ў допісе поўнасьцю пацьвердзіліся. Сэкратар Цытвянскага сельсавету з працы зьнят.

Вінаваты прыцягнуты да адказнасьці

У допісе „Зладзей у рызе“ пасланым на расьсьледаваньне паведамлялася, што ў Турынскім сельсавеце напярэдадні вялікадня камсамольская ячэйка падрыхтавалася да антырэлігійнага вечару. Мясцовы поп украў з камсамольскага клюбу дэкарацыю жадаючы сарваць вечар.

Расьсьледваньнем факты поўнасьцю пацьвердзіліся і вінаваты прыцягваецца да адказнасьці.

Дачка дваранiна-кулака з БДУ выключана

На допіс „Дваранка XIX веку“ у якім зазначалася, што ў БДУ займаецца дачка дваранiна-кулака.

Інспэктарыят ВНУ паведамляе, што допіс адпавядае сапраўднасьці. Дачка дваранiна-кулака Нядзьвецкага з БДУ выключана.

Сталыпінец зьнят з працы

Член калгасу „Чырвоны Кастрычнік“ допісам „Калгас яшчэ арганізуецца“ паведаміў рэдакцыю, што старшыня Аўцюцевіцкага сельсавету Калінкавіцкага раёну скрыўляе клясавую лінію ў справе калектывізацыі.

Расьсьледваньнем Калінкавіцкай РСІ устаноўлена, што факты зазначаныя ў допісе пацьвердзіліся і старшыня сельсавету зьнят з працы.

„Чыны і людзі“

КІНО „КУЛЬТУРА“

З пункту гледжаньня тых людзей, якіх паказвае Чэхаў ў сваіх трох апавяданьнях, грамада падзяляецца на чыноў „зьверх-чалавекаў“, перад якімі трэба дрыжэць і проста „чалавекаў“, прызначэньне якіх дрыжэць перад чынамі, падлізвацца і выказваць пашану да іх.

Гэта процілеглыя ступені адной і той жа лесьвіцы, прычым тыя якія знаходзяцца ўнізе, нязьменна імкнуцца ўверх. Яны ўсё жыцьцё сваё схіляюцца перад „чынамі“ і паміраюць унізе.

Вось які сацыяльны сэнс чэхаўскіх навэл, аднаўленых на экране.

І трэба аддаць справядлівасьць альманаху, ён зроблен сапраўды па чэхаўску.

Тут і сум жыцьця, і бязьмежная чалавечая тупасьць. І сьляпая бязьлітаснасьць, усе гэтыя атрыбуты былой царскай Расеі.

Тут памірае чыноўнік ад таго, што ён ня мог, як належыць папрасіць прабачэньня ў генэрала, якога ён апырскаў чыхнуўшы у тэатры. Гэта не яго начальнік, але мала што можа здарыцца, і чыноўнік так надакучае генэралу сваім прабачэньнем, што той выганяе яго. Ён дурны і сьмешны у сваёй дурасьці аб'ектыўна.

Суб'ектыўна ён трагічны. З ім адбываецца ціхая і страшэнная трагэдыя (у Чэхава наогул вельмі мала шумнага ў рэчах), таму што ён застаецца незразумелым генэралам, якога ён апырскаў і да якога ў яго былі самыя вернападданіцкія пачуцьці. Але гэта дробны чыноўнік, „я“ якога складаецца з суцэльнага выказваньня пашаны перад чынам, больш жалкі, чымся сьмешны.

Гэроі ў Чэхава двух разрадаў: дробныя, якія схіляюцца, падлізваюцца перад вышэйшымі гэтага сьвету—чыноўнікі і чыноўнікі, якія маюць чын, але імкнуцца выслужыцца яшчэ і далей. Яны ўжо чуюць уладу над дробнымі чыноўнікамі, але таксама падлізваюцца і да генэралаў.

Да першай катэгорыі належаць людзі жалкія, да другой—брыдкія.

Гэта тая меншая частка царскай грамады, якая зьяўляецца бюракратычным пластом мяшчанства, з усімі сваімі дробнымі „страстишками“, якіх найбольш яскрава паказаў Чэхаў.

І на экране ён перададзены з прыкладнейшай дакладнасьцю.

З глыбінёй, якая сьведчыць аб прасякненьні ў сутнасьць чэхаўскай творчасьці.

Вялізарная паслуга ў гэтым належыць артыстам 1-га МХАТ-у Масквіну, Пятроўскаму і інш. выхаваным на Чэхаве і ведаючы яго выключна добра.

Яны перадалі з вялікай псыхалёгічнай прасякнутасьцю тое, што хацеў давесьці Чэхаў.

Чэхаўскі альманах мае вялікую гісторыка-літаратурную і часткаю гістарычную вартасьць таму што тут ня толькі выдатна паказан Чэхаў, але і самая тупая частка царскай Расеі, якая была выявіцелем яе этыкі і яе асновы, і схілялася перад ордэнам чыноўніцтва.

С. Лендаў.

Апавяшчэньні

МАКК просіць зьявіцца наступных таварышоў на паседжаньне парттройкі, якое адбудзецца 9 студзеня 1930 г. а 6 гадз. увечары ў памяшканьні МАКК (Энгельса 28).

ПЛЕШЧАНІЦКІ РАЙКОМ

1. Шкель Ігнат Лук'янаў (Горнаўскай яч.).
2. Гілёў Сяргей Тодараў.
3. Юсевіч Вікенцій Матвеяў (Хатаевіцкая яч.),

КАПЫЛЬСКІ АРЙКОМ

4. Цыбульскі Анатолій (яч. ТПО Вогніц.).

БЯГОМЛЬСКІ РАЙКОМ

5. Пруднік Ільля Грыгораў (Вітуніцкая яч.).
6. Семан Міфодзій (Асоўская яч.).
7. Петрашонак Уладзімір (Глінская яч).
8. Чаботар Юльян Харатонаў (Мсьціжская яч.).

СЬМІЛАВІЦКІ РАЙКОМ

9. Абразоўскі Цікон (Дукорская яч.).

СМАЛЯВІЦКІ РАЙКОМ

10. Вільчынскі Эдуард.

ХАЛОПЕНІЦКІ РАЙКОМ

11. Сысояў Анісім (Латгаліцкая яч.).
12. Дзянісовіч Віктар Франц. (Кашчанская яч.).

ПУХАВІЦКІ РАЙКОМ

13. Майсіевіч Іосіф Васільяў (Марына-Горск. яч.).

31 сьнежня 1929 г. а 12 гадз. дню у памяшканьні АК КПБ склікаецца нарада па пытаньню калектывізацыі і праведзеньня веснавой пасяўной кампаніі.

На нараду вызываюцца т.т.

1. Каранеўскі, 2. Крахмаль, 3. Кулаш-Падзіў, 4. Бачароў —Падзіў, 5. Макарэвіч, 6. Сукала, 7. Сьцяпанаў, 8. Бягун, 9. Калодка, 10. Балюо.

Кіраўнікам указаных устаноў неабходна прыйсьці з канкрэтнымі праапановамі у галіне калектывізацыі і пасеўкампаніі.

ДОМ АСЬВЕТЫ

— Даводзіцца да ведама ўсіх асьветнікаў г. Менску, што гурток па фізкультуры працуе ў наступныя дні: 3, 7, 11, 15, 18, 22, 26, 30 з 9 гадз. увечары да 11 гадз. у спартзалі 1-й школы, Інтэрнацыянальная вуліца.

30-XII а 9 гадз. увечары адбудзецца агульны сход фізкультурнага гуртка.

Яўка абавязкова.

— У сераду 1 студзеня Белдзяржтэатрам пад кіраўніцтвам Галубка будзе пастаўлена п'еса „Пінская Мадона“. Пачатак а 8 з пал. гадзіне.

Білеты ў канцэлярыі дому штодзённа з 12-2 і з 6--10 гадзін.

— 30-XII г. г. а 4-й гадз. дня адбудзецца агульны сход беспрацоўных сяброў саюзу Працасьветы з наступным парадкам дню.

1. Справаздачы сяброў гарсавету.
2. Абслугоўваньне беспрацоўных: а) пасылка на працу, б) падвышэньне кваліфікацыі і пераквалiфікацыя, в) справаздача і выбары каапэрацыйнай камісіі і г) разьмеркаваньне дроў для беспрацоўных.

СПРАВАЧНЫ АДДЗЕЛ

КАТЫРОЎКА ПАЗЫК

на 30-е сьнежня 1929 г.

	Куп.	Прад.
1-я 6 проц. выйгр. паз.	4-89	—
Бяспроц. выйгр. паз. 26 г.	127.00	129-00
Выйгр. пазыка 1929 г.	100-05	100-45
10 проц. выйгр. паз. 27 г.	26-07	26-57
3-я сялянск. выйгр. паз. 27 г.	5.00	—
Дзярж. паз. узм. сял. гас.	10-50	10-85
1-я выйг. паз. Індустр. 27 г.	25 48	25-58
2-я „ „ „ проц.	25-60,5	26-10,5
2-я „ „ а-проц.	25-23	25-73
11 проц. дз. паз 1928-29 г.	103.67	103.72

ШАХМАТЫ № 44 (189)

Пад рэдакцыяй А. А. Каспэрскага

Задача № 41 Я. Каманецкага

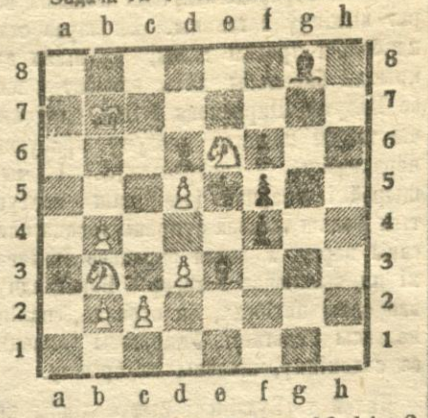

Бел. Кр b7, Кb3, Кe6, пп b2, b4, c2, d3, d5 (8).

Чорн. Кр e5, Сe3, Сg8 пп d6, f4, f5, f6 (7)

Мат у 3 хады.

УСЕСАЮЗНЫ ШАХМАТНЫ ЧАМПІЯНАТ ПРАЦАЎНІКОЎ АСЬВЕТЫ Ў МЕНСКУ

З 25 сьнежня ў клюбе працасьветы праводзіцца ўсесаюзны чампіянат. Удзел прымаюць у парадку нумароў: 1) Кругер—Менск, 2) Шалаеў—Полацак, 3) Сімяціцкі—Томск, 4) Шэбаршын—Ленінград, 5) Сташэўскі—Магілеў, 6) Букштэйн—Волагда, 7) Сяргееў—Іжэўск, 8) Беляеў—Урал, 9) Крогіус—Саратаў, 10) Мазэль І.—Менск, 11) Рудак — Масква, 12) Рабчыцкі—Ніжні-Ноўгарад, 13) Цітоў—Іванава-Вазьнясенск і 14) Курмалаў—Харкаў.

Гульня два разы ў дзень з 10 да 2-х дня і з 6 да 10 гадз. вечара.

1-ы ТУР 26 СЬНЕЖНЯ (раніцэй)

У першым туры ні адна партыя ня скончана. З адкладзеных партый толькі ў Сташэўскага супроць Мазэля становішча выйгрышнае для Сташэўскага і шансы на выйгрыш у Шэбаршына супроць Рудака; становішча другіх партый зусім няяснае.

2-і тур 26 сьнежня (вечар). Напружаная гульня раніцою зрабіла ўплыў на гульню вечарам. Тур пад знакам пройгрышаў. Сташэўскі—чорн. выйграў у Рудака, Сяргееў—у Крогіуса, Беляеў—у Курманава, белымі Мазэль у Букштэйна, Шэбаршын у Рабчыцкага і Шалаеў у Кругера. Ня скончана партыя Цітоў—Семяціцкі. Даем адну партыю.

Бел.—Крогіус Чорн.—Сяргееў

1 e2-e4 e7-e5, 2 Kg1-f3 Kb8-c6, 3 Cf1-c4 Kg8-f6, 4 Kf3-g5 d7-d5, 5 e4:d5 Kc6-a5, 6 Cc4-b5+ c7-c6 7 d5:c6 b7:c6, 8 Cb5-e2 h7-h6 9 Kg5-f3 e5-e4, 10 Kf3 e5 Cf8-d6, 11 Ke5-c4? лепей было d2-d4 11...Ka5:c4, 12 Ce2:c4 0-0, 13 Kb1-c3 Лf8-e8, 14 0-0? Трэба было h2-h3 з горшай партыяй 14...Cd6:h2+! 15 Kp g1-h1 Kf6-g4, 16 g2-g3 Фd8-g5, 17 Kp h1-g2 Фg5-h5, 18 Kc3-e2 Ch2-g1. Белыя здаліся.

Цікавы канец.

УСЕСАЮЗНЫ ШАХМАТНЫ ЧЭМПІЯНАТ ПРАЦАСЬВЕТЫ

Дадаткова прыехалі: Тышлер—Віцебск і Мусабекаў — Баку. У сувязі з гэтым зьмянілася чарговая лічба. 1) Мусабекаў, 2) Кругер, 3) Шабаеў, 4) Сімяціцкі, 5) Шэбаршын, 6) Сташэўскі, 7) Букштэйн, 8) Сяргееў, 9) Бяляеў, 10) Крогіус, 11) Мазэль, 12) Рудак, 13) Рабчыцкі. 14) Цітоў, 15) Курманаў і 16) Тышлер.

З ПЕРШАГА ТУРУ

выйгралі Тышлер у Мусабекава, Кругер у Курманава, Шэбаршын у Рудака, Сташэўскі ў Мазэля, Букштэйн у Крогіуса і Бяляеў у Сяргеева, нічыі Шалаеў—Цітоў і Сімяціцкі—Рабчыцкі.

З другога туру Сімяціцкі выйграў у Цітова.

ТРЭЦІ ТУР 27 СЬНЕЖНЯ

Выйгралі Тышлер у Кругера, Шалаеў у Мусабекова, Сташэўскі ў Рабчыцкага, Рудак у Букштэйна, Мазэль у Сяргеева, нічыі Сімяціцкі — Курманаў і Беляеў — Крогіус.

ЧАЦЬВЁРТЫ ТУР 28 СЬНЕЖНЯ

Выйгралі Крогіус у Тышлера, Шэбаршын у Курманава, Рудак у Сяргеева, Мазэль у Беляева, Сташэўскі ў Цітовва, Сімяціцкі ў Мусабекава.

На першым месцы Сташэўскі—Магілеў + 4 з 4-х, Шэбаршын + 3 з 3-х, Мазэль і Сімяціцкі + 3 з 4-х.

А. К.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Беляеву „Хто дапаможа“—Аршанскаму Акруговаму пракурору.

Буглаку. „Каштоўная даведка—Пухавіцкаму РВК.

Савельяеву „Аб арганізацыі калгасу „Авзор“—Бабруйскаму АВК.

Сасянкоў „Што дапамагла Райканфэрэнцыя „ЛН“, вашы допісы ня пойдуць—дробязь.

Кастрыцкаму „Міліцыянэр хуліган“—начальніку Дубровенскай райміліцыі.

Барабанаву Антысэміт будучы камандзір-выхавацель—Начальніку АБВШ.

Р. Хвойку „Школа ў падрыхтоўцы да перавыбараў“.

Зуевічу „Школа ў культпаходзе“.

Адказны рэдактар П. ШАСТАКОЎ

КІНО-ТЭАТР „КУЛЬТУРА“.	З панядзелка, 30 сьнежня „120.000 У ГОД“ Вясёлая камэдыя у 6 частках. КІНО-ХРОНІКА № 71.
КІНО «ІНТЭРНАЦЫЯНАЛ».	— З ПРЫЧЫНЫ ВЯЛІКАГА ПОСЬПЕХУ — 2-гі тыдзень „Салаўкі“ у 7 частках.
1-Ы ДЗІЦЯЧЫ КІНО-ТЭАТР „ЮНЫ ПІАНЭР“	З панядзелка 30 сьнежня „ТАНЬКА ШЫНКАРКА“ мэлё-драма у 6 частках. Каса адчынена з 2 гадзін.
КІНО „ПРАЛЕТАРЫ“	З панядзелка 30 сьнежня „СЬМЯРОТНЫ НУМАР“ ў 6 частках Звыш праграмы: кіно-хроніка № 70. Пачатак а 7 гадзіне.

Вестк ЦК КП(б)Б і бюлетэнь АПАД „У дапамогу партвучобе“

РЭАРГАНІЗАВАНЫ У АДНУ ПАРТЫЙНУЮ ЧАСОПІС

„ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“

АДЧЫНЕНА ПАДПІСКА НА 1930 год

на „ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“

Орган ЦК КП(б)Б.—Выходзіць 2 разы ў месяц.

1-ы НУМАР ВЫЙДЗЕ 1-га СТУДЗЕНЯ 1930 году.

„ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“—абагульвае вопыт партыйнай работы, зьмяшчае кіраўнічыя артыкулы па партыйнаму будаўніцтву і пытаньнях гаспадарчай і культурнай работы, з пункту гледжаньня партыйнага кіраўніцтва.

„ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“—вывучае вопыт і практыку партыйнай работы на месцах, асьвятляе работу нізавых партыйных арганізацый, абгаварвае мэтады і задачы партыйнай работы, высьвятляе дадатны вопыт работы і пераносіць яго ва ўсе ячэйкі КПБ.

„ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“—дае ўсе неабходныя для партыйнага работніка, агітатара і прапагандыста матэр'ялы—факты, лічбы па пытаньнях бягучай працы.

„ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“—дапамагае ў практычнай рабоце нізавым кадрам партработнікаў, сэкратаром і агітпропам, членам бюро ячэек, кіраўнікам парт. асьветы, групоргам, цэхоргам, зьвеноргам і інш.

„ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“—асьвятляе чарговыя пытаньні камсамольскай работы, з пункту гледжаньня партыйнага кіраўніцтва.

„ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“—ставіць на абгаварэньне новыя пытаньні партыйнай работы і кіраўніцтва, высьвятляе новыя формы партыйнай і масавай работы ў перыяд сацыялістычнай рэканструкцыі.

„ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“—рэгулярна зьмяшчае крытыку і бібліяграфію, літаратуры па пытаньнях партыйнага будаўніцтва і масавай работы ў горадзе і вёсцы.

„ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“—зьмяшчае партыйныя дырэктывы па важнейшых пытаньнях.

КОЖНАЯ ГАРАДЗКАЯ І ВЯСКОВАЯ ПАРТЫЙНАЯ І КАМСАМОЛЬСКАЯ ЯЧЭЙКА, КОЖНЫ АГІТАТАР, ПРАПАГАНДЫСТ, ЦЭХАВЫ, ГРУПАВЫ І ЗЬВЕНАВЫ АРГАНІЗАТАР, КОЖНЫ ПАРТЫЙНЫ АКТЫВІСТ—ПАВІННЫ ПАДПІСАЦЦА НА ЧАСОПІС „ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“.

ПАДПІСКУ ПРЫМАЮЦЬ: Бюро падпіскі Белдзяржвыдавецтва Менск, Пляц Волі № 5, аддзел падпіскі Дзяржвыдату РСФСР, Менск, Савецкая, 54. Усе паштовыя аддзяленьні і пісьманосцы.

УМОВЫ ПАДПІСКІ

На 1 м-ц — 25 кап. На 6 м-цаў — 1 р. 50 к.
На 3 м-цы— 75 кап. На 1 год — 2 р. 75 к.

КОШТ АСОБНАГА НУМАРУ—15 кап.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: Менск, вул. Карла Маркса, 14, ЦК КП(б)Б. Рэдакцыя часопісі „ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“.

Партыйныя і камсамольскія ячэйкі, распаўсюджвайце часопісь „ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“

ДА КАНЦА МЕСЯЦА ЗАСТАЛОСЯ 2 ДНІ.

СЬПЯШАЙЦЕСЯ ПАДПІСАЦЦА НА ГАЗЭТУ

„САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ“

ПАМЯТАЙЦЕ, У 1930 ГОДЗЕ „САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ“ ВЫСЫЛАЕ ДАРМОВА КОЖНАМУ ГАДАВОМУ ПАДПІСЧЫКУ ДАДАТАК-ЧАСОПІС „ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“

Паўгадавыя падпісчыкі могуць атрымаць часопіс за даплату ў 75 кап. замест звычайнай цаны 1 р. 50 к.

УСТАНОВАМ ЧАСОПІС ВЫСЫЛАЦЦА НЯ БУДЗЕ

БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

Ілюстраваная двухтыднёвая часопіс

Адказны рэдактар МІХАСЬ ЧАРОТ

„ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ будзе высьвятляць у мастацкім слове і ў багатай ілюстрацыі рост і разьвіцьцё сацыялістычнага будаўніцтва БССР і ўсяго Савецкага Саюзу, рэканструкцыю народнай гаспадаркі, посьпехі індустрыялізацыі і калектывізацыі сельскай гаспадаркі, шляхі культурнай рэвалюцыі

„ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ будзе знаёміць чытача з рэвалюцыйнымі падзеямі на ўсім сьвеце, а таксама з найважнейшымі зьявамі сусьветнай эканомікі і культуры.

„ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ будзе зьмяшчаць на сваіх старонках: апавяданьні, вершы, нарысы, падарожжы, фэльетоны, артыкулы з палітычнага, эканамічнага, культурнага і мастацкага жыцьця; мастацкія навіны, ілюстрацыі, рэпрадукцыі з твораў выдатнейшых мастакоў, а таксама гумарэскі, пародыі, старонкі сатыры і гумару з шаржамі і карыкатурамі.

„ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ будзе адлюстроўваць усё бягучае жыцьцё мастацтва як савецкага, гэтак і сусьветнага, найбольш буйныя зьявы ў літаратуры, тэатры, кіно.

Часопіс „ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ будзе прадавацца: ва ўсіх кнігарнях Белдзяржвыдавецтва, у кнігарнях ЦРК, кіёсках контрагенцтва друку, газ. чыгуначных і паштовых, а таксама газэтаносцамі па ўсіх гарадох і мястэчках БССР

УМОВЫ ПАДПІСКІ:
на год . . 3 р.
на 6 месяцаў. 1 р. 50 к.
на 3 месяцы. 75 к.
КОШТ АСОБНАГА НУМАРУ--15 к.

№ 1 ВЫЙДЗЕ 1 СТУДЗЕНЯ 1930 ГОДУ

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: У БЮРО ПАДПІСКІ БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА (МЕНСК, САВЕЦКАЯ, 63), ЦЭНТРАЛЬНАЙ КНІГАРНІ БДВ (МЕНСК, РОГ ЛЕНІНСКАЙ І САВЕЦКАЙ), УСІМІ АКРУГОВЫМІ АДДЗЯЛЕНЬНЯМІ БДВ, КНІГАРНЯМІ ЦРК, КІЁСКАМІ КОНТРАГЕНЦТВА ДРУКУ, БЕЛАРУСКІМ ГАЗЭТНЫМ БЮРО, ПОШТАЙ, УСІМІ ЛІСТАНОСЦАМІ ЯК У ГАРАДОХ, ГЭТАК І НА ВЁСКАХ СПЭЦЫЯЛЬНЫМІ ЎПАЎНАВАЖАНЫМІ.

Галоўлітбел 595. Друкарня БДВ